

СУЧАСНИЙ ВЕКТОР ПІДГОТОВКИ ФАХІВЦІВ З ОРГАНІЗАЦІЇ ТУРИСТСЬКОЇ АНІМАЦІЇ

Бурлакова Ірина Анатоліївна

*д. психол. н., професор кафедри психології і педагогіки,
Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ,
м. Дніпро, Україна,
e-mail: burlakova22irina@gmail.com,
ORCID: <https://org/0000-0002-6043-4359>*

Кондес Тетяна Василівна

*к. психол. н., доцент кафедри психології,
ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ, Україна,
e-mail: TetianaKV@krok.edu.ua,
ORCID: <https://org/0000-0001-8514-9389>*

MODERN VECTOR OF TRAINING OF TOURIST ANIMATION ORGANIZATION SPECIALISTS

Burlakova Iryna

*Doctor of Science (Psychology), Professor of the Psychology and pedagogy
Department, Dnipropetrovsk State University of Internal Affairs,
Dnipro, Ukraine,
e-mail: burlakova22irina@gmail.com,
ORCID: <https://org/0000-0002-6043-4359>*

Kondes Tetiana

*Candidate of Psychological Sciences, Docent of the Psychology Department,
“KROK” University, Kyiv, Ukraine,
e-mail: TetianaKV@krok.edu.ua,
ORCID: <https://org/0000-0001-8514-9389>*

Анотація. Цей розділ монографії присвячений вивченню окремих аспектів розвитку регіонального туризму, проблем і перспектив його розвитку, а саме розглянуто можливості розвитку туристської анімації на регіональних територіях. Проаналізовано потенціал туристичної анімації і необхідність його соціально-культурного забезпечення та інноваційного використання з метою ефективного розвитку туристичних послуг в регіонах. Виявлено проблеми ефективного використання туристично-рекреаційного потенціалу.

Туристська анімація виділяється як один з найперспективніших видів туризму. Визначено необхідність розвитку анімаційних послуг в регіональному туризмі; акцентовано увагу на тому, що у туристів викликають інтерес крім лікувально-відновлювальних послуг, розважальні, спортивні та оздоровчо-масові заходи; розглянуто основні напрямки туристської анімації та приділено увагу стимулюванню розвитку туризму в регіоні через реалізацію цілеспрямованих заходів, що включають такі основні дії: забезпечення наявності конкурентоспроможної анімаційної програми, комплексну організацію анімаційних послуг.

В розділі також розглянуті професійно-важливі якості фахівців з туризму необхідні для успішної організації анімації в туристично-рекреаційній сфері, освячені уявлення дослідників про вимоги до фахівців з анімації і їх ролі в процесі проведення анімаційних заходів з туристами.

Узагальнено поняття професійних компетентностей майбутніх фахівців з туризму, що визначають готовність і здатність здійснювати і свідомо організовувати діяльність зі створення рекреаційно-анімаційних програм на основі знань, умінь, досвіду, вдосконалення професійно-значущих якостей. Вказано, що застосування елементів анімаційної діяльності сприяє розвитку у майбутніх фахівців з туризму артистизму, творчої активності, уяви і мовлення.

Постійна поява нових освітніх стандартів виявляє необхідність впровадження нових навчальних методик викладання, які мають створювати сприятливе середовище для розвитку різних стилів пізнання, необхідних для послідовного розвитку гармонійної особи, в арсеналі якої повинні бути необхідні набори інструментів та про-

фесійних навичок конструювання, раціональні та креативні типи професійно-орієнтованих розумових процесів.

Підтверджено, що ефективним засобом формування професійних компетентностей майбутніх фахівців з туризму слугує впроваджена система розвивальних впливів, соціально-психологічних технік та інноваційних технологій, застосування яких значно розширює простір можливостей для формування креативного та гнучкого мислення, розвитку емоційного інтелекту студентів, що здобувають спеціальність «Туризм».

Описано можливості застосування технології мудборд-аналізу в розвитку аналітичного та творчого мислення майбутніх фахівців в сфері туризму. З'ясовано і розкрито сутність мудборду як одного з сучасних засобів проведення попереднього аналізу, який несе в собі потенціал для розвитку різних типів мислення майбутніх фахівців з туризму.

Ключові слова: дозволя, рекреація, туристська анімація, професійні компетенції, здоров'язберігаючі технології.

Формули: 0, рис.: 6, табл.: 5, бібл: 42.

Abstract. This section of the monograph is devoted to the study of certain aspects of regional tourism development, problems and prospects of its development, namely, the possibilities of developing tourist animation in regional territories are considered. The potential of tourist animation and the need for its socio-cultural support and innovative use for the effective development of tourist services in the regions are analyzed. Problems of effective use of tourist and recreational potential are revealed.

Tourist animation stands out as one of the most promising types of tourism. The necessity of development of animation services in regional tourism is determined; emphasis is placed on the fact that tourists are interested in addition to medical and rehabilitation services, entertainment, sports and health events; The main directions of tourist animation are considered and attention is paid to stimulating the development of tourism in the region through the implementation of targeted measures, including the following main actions: ensuring a competitive animation program, comprehensive organization of animation services.

The section also discusses the professionally important qualities of tourism professionals necessary for the successful organization of animation in tourism and recreation, highlights the ideas of researchers about the requirements for animation professionals and their role in the process of animation activities with tourists.

The concept of professional competencies of future tourism specialists is generalized, which determines the readiness and ability to carry out and consciously organize activities to create recreational and animation programs based on knowledge, skills, experience, improvement of professionally significant qualities. It is stated that the use of elements of animation activities promotes the development of future specialists in tourism of artistry, creativity, imagination and speech.

The constant emergence of new educational standards reveals the need to introduce new teaching methods that should create a favorable environment for the development of different styles of knowledge necessary for the consistent development of a harmonious person, in whose arsenal should be necessary oriented mental processes.

It is confirmed that an effective means of forming professional competencies of future tourism professionals is the implemented system of developmental influences, socio-psychological techniques and innovative technologies, the use of which significantly expands the space for creative and flexible thinking, emotional intelligence.

Possibilities of application of mood board analysis technology in development of analytical and creative thinking of future specialists in the field of tourism are described. The essence of mood board as one of the modern means of preliminary analysis, which has the potential for the development of different types of thinking of future tourism professionals, is clarified and revealed.

Keywords: leisure, recreation, tourist animation, professional competencies, health-preserving technologies.

Formulas: 0, Fig.:6, Tabl.: 5, Byblos: 42.

Туризм, як явище суспільного життя, є похідною суспільного розвитку. Своєю появою він завдячує індустріальній стадії розвитку людства, якій був притаманний прискорений розвиток продуктивних сил, поглиблення поділу праці, розви-

ток урбанізаційних процесів. Прискорені інноваційні зміни, пов'язані з науково-технічним прогресом, сприяли загальному соціально-економічному розвитку певних країн, підвищенню рівня життя їх населення, змінювали характер праці, спосіб та стиль життя, що особливо позначилось в ХХ ст. розвитком урбанізації та змінами в системі розселення, постіндустріальною фазою розвитку економіки, поглибленням екологічних проблем та осягненням глобальних масштабів діяльності людства, гуманізацією всіх сфер суспільного життя.

Саме за цих умов, що докорінно змінювали суспільні моделі життєдіяльності людства, туризм перетворився у форму проведення дозвілля, забезпечену діяльністю міжгалузевого комплексу по задоволенню потреб населення у відпочинку та оздоровленні, у потужну комунікативну складову глобалізаційного процесу. Туризм – унікальний суспільний інститут, органічно поєднує в собі можливості впливу на весь комплекс здоров'я людини. У свою чергу анімаційні програми з обслуговування туристів охоплюють широкий спектр рекреаційних і педагогічних функцій, що сприяють відновленню соматичного здоров'я, що забезпечують підтримку фізичного рівня розвитку, а так само відновлення загального душевного комфорту (психічне здоров'я), що сприяє зміцненню морального здоров'я, пов'язаного з адекватними реакціями.

Туризм як і раніше, залишається одним з секторів, які найбільше постраждали від пандемії коронавірусу, і його перспективи залишаються вельми невизначеними. Сектор туризму буде сильно відрізнятися в найближчий період від того, що було в 2019 році. Чим довше триватиме криза, тим більше підприємств і робочих місць буде втрачено, тим сильніші будуть наслідки для поведінки мандрівників і тим складніше буде відновити туризм. Це створює проблеми для сектора, але також створює можливості для заохочення інновацій, впровадження нових бізнес-моделей, вивчення нових ніш/ринків, відкриття

нових напрямків та переходу до більш стійких моделей розвитку туризму.

Туризм належить до надзвичайно динамічних соціально-економічних явищ. Зміни стосуються різноманітних аспектів туристичної діяльності, підходів до обслуговування туристів, напрямків туристичних потоків, мотивації подорожей, контингенту туристів тощо. Однією з основних умов успішного функціонування індустрії туризму будь-якої країни є наявність кваліфікованих кадрів, здатних швидко і правильно реагувати на усі зміни і тим самим забезпечувати конкурентоздатність як окремих підприємств, так і галузі в цілому.

Криза COVID-19 стала величезним потрясінням для економіки туризму, серйозно вплинувши на засоби існування людей, райони і підприємства. Оскільки пандемія продовжує розвиватися, все ж наслідки ще не ясні. Однак повернення до «звичайного бізнесу» малоімовірно. Особам, що визначають політику, необхідно буде винести уроки з кризи, щоб побудувати більш сильну і стійку економіку туризму в майбутньому.

Туризм перебуває на роздоріжжі, і прийняті сьогодні заходи будуть визначати туризм завтрашнього дня. Урядам необхідно враховувати довгострокові наслідки кризи, отримуючи вигоду з цифровізації, підтримуючи перехід на «низьковуглецеві» технології і просуваючи структурні перетворення, необхідні для створення більш сильної і стійкої економіки туризму.

Теоретично Україна є туристично привабливою країною і має всі можливості для розвитку вітчизняного туризму як пріоритетної галузі економіки. У Стратегії розвитку туризму і курортів на період до 2026 року сфера туризму визначена однією з основних галузей, що впливають на загальний стан і тенденції світової економіки.

Пандемія ще раз оголила структурні недоліки туристичної системи і вразливість перед зовнішніми потрясіннями. Але ж, це також можливість скористатися перевагами нових техноло-

гій, реалізувати стратегії екологічного відновлення та перейти до політики і ділової практики, які краще врівноважують екологічні, соціальні та економічні наслідки туризму. Криза і плани, що розробляються для відновлення – це унікальна можливість перейти до більш стійких моделей розвитку туризму. В умовах світової кризи і пандемії конкурентна боротьба за споживача туристичного продукту стає ще більш жорсткою, це спонукає суб'єктів галузі переглянути підходи та інструменти щодо якості та наповнюваності своїх туристичних послуг, знайти нові дієві форми та способи зацікавленості туриста в інноваційній, сучасній, конкурентоспроможній, такій, що відповідає вимогам сьогодення туристичній послугі.

Україна має достатній потенціал та всі можливості для успішного й сталого розвитку сільського зеленого туризму – щедність землі, сприятливий клімат, унікальний природний комплекс, гостинність місцевих жителів, численні об'єкти відпочинку у сільській місцевості: зелені садиби, селянські і фермерські господарства, комплекси для риболовлі. Саме завдяки цим умовам, останнім часом відновився внутрішній туризм, який допомагає пом'якшити вплив на робочі місця і бізнес в деяких напрямках. Нагальною потребою стає всебічне вивчення, упорядкування та розвиток усіх наявних в нашій державі місць та ресурсів туристичного призначення, що мають стати фокусами регіональних центрів вітчизняної туристичної індустрії, сприяти подальшому соціально-економічному розвитку як зовнішнього, так і внутрішнього туризму.

Внутрішній туризм допомагає пом'якшити удар, принаймні частково, було застосовано ряд негайних заходів по відновленню і відродженню, активізувавши сектор регіонального туризму, захищаючи робочі місця і бізнес. Багато країн також зараз розробляють заходи з побудови більш сталої економіки туризму після COVID-19. До них відносяться підготовка планів щодо підтримки стійкого відновлення туризму, сприяння переходу

на цифрові технології і перехід до більш екологічної системи туризму, а також переосмислення туризму в майбутньому.

Ключові пріоритети політики включають:

- відновлення впевненості мандрівників в захищеності;
- підтримка туристичного бізнесу в адаптації та виживання;
- сприяння внутрішнього туризму та підтримка безпечно-го повернення міжнародного туризму;
- надання чіткої інформації мандрівникам і підприємствам, обмеження невизначеності (наскільки це можливо);
- розвиток заходів для підтримки потенціалу в секторі і усунення прогалів в підтримці:
 - зміцнення співпраці всередині країн та між країнами;
 - створення більш стійкого і сталого туризму.

Очікується, що внутрішній туризм принесе користь, оскільки люди вважають за краще залишатися на місці і відвідувати місця в своїй країні. Внутрішні туристи часто більш чутливі до цін і, як правило, мають більш низьку структуру витрат.

Впевненість мандрівників сильно постраждала від кризи і невизначеності, що зберігається. Це може привести до зниження попиту і туристичного споживання, яке триватиме ще довгий час після початкового шоку.

На поведінку мандрівників буде впливати розвиток кризи, а також довгострокові споживчі тенденції, які змінюють те, як люди подорожують. Це може включати появу нових ніш і сегментів ринку, а також більшу увагу до протоколів безпеки і досвіду безконтактного туризму.

Безпека і гігієна стали ключовими факторами при виборі напрямків і туристичної діяльності. Люди, ймовірно, віддадуть перевагу «приватному усамітненню» під час подорожей, уникаючи великих скупчень людей і віддаючи пріоритет приватним транспортним засобам.

Брак кваліфікованих кадрів в туристичному секторі може посилитися, оскільки багато робочих місць буде втрачено, а

працівники будуть переведені в інші сектори. Що стосується підготовки до нової «норми», готельєри користуються цією можливістю, щоб адаптувати свої стратегії онлайн-маркетингу, щоб пристосувати свої пропозиції до нової реальності, швидше за все, з урахуванням протоколів біобезпеки та оновлених стандартів очищення. Все більшого значення набуватиме перепідготовка персоналу до дотримання нових протоколів соціального дистанціювання з гостями.

Політика в галузі туризму повинна бути більш реактивною, і в довгостроковій перспективі вона перейде до більш гнучких систем, здатних швидше адаптуватися до змін орієнтації політики. Особлива увага буде приділятися антикризовому управлінню, також питанням політики безпеки і здоров'я.

Відродження туристичної діяльності – актуальна проблема. Від цього джерела ресурсів залежать економіки багатьох країн. Перетворюючий туризм – це подорож, яка мотивована і визначається зміною точки зору, саморефлексії і розвитком, а також більш глибоким спілкуванням з природою і культурою. Це невеликий туризм, який часто поєднує в собі справжній культурний досвід і подорожі.

Виклики сучасності вимагають від сфери звичайних туристичних послуг стати все більш широкою сферою культурного дозвілля, платформою для самореалізації творчого та духовного потенціалу людини і суспільства в цілому. Враховуючи загальні фізіологічні і психологічні здібності людини, організатори дозвілля створюють такі заходи, в яких закладені програми рекреації, саморозвитку і творчості.

Культурний потенціал сьогодні все частіше визнається найважливішим джерелом сили тяжіння туристичних потоків в країні і регіони. Привабливими для багатьох країн, в тому числі і для України, в даний час є такі напрямки культурно-пізнавального туризму, як етнічний, етнографічний, фольклорний туризм, які сприяють збереженню культурної

спадщини і є фактором сталого розвитку регіональних територій.

«Культурно-дозвільна діяльність є підсистема духовно-культурного життя суспільства, функціонально об'єднує соціальні інститути, покликані забезпечити поширення духовно-культурних цінностей, їх активне творче освоєння людьми в сфері дозвілля з метою формування гармонійно розвиненої, творчої особистості» [21].

При розгляді категорії «відпочинок», як правило, використовують два поняття: «дозвілля» та «рекреація». У поняття «дозвілля» вкладають комерційно-розважальний зміст, у поняття «рекреація» – соціальний (відновлення сил та оздоровлення). Обидва ці компоненти знаходяться в тісній взаємодії, яскравим прикладом тому може бути організація анімаційного сервісу.

В останні роки сферу розваг на туристичних курортах стали також називати анімаційною, що свідчить про впровадження в індустрію розваг західних підходів. Під туристичною анімацією (анімаційним сервісом) розуміють поєднання відпочинку та організацію безпосередніх вражень від особистої участі у заходах. Це соціально-культурна та туристично-оздоровча категорія, що інтегрує уявлення про певний тип туристської діяльності людини і характеризується його громадською діяльністю, побутом, формою задоволення матеріальних та духовних потреб, правилами індивідуальної та соціальної поведінки. Вона значною мірою обумовлена соціально-економічними умовами, але водночас багато в чому залежить від мотивів фізіологічної діяльності конкретної людини, від особливостей її психіки, стану здоров'я та функціональних можливостей організму.

Це також комплекс оперейтингу з розробки та надання спеціальних програм проведення вільного часу, організація розваг та спортивного проведення дозвілля.

Саме анімація стимулює повноцінну рекреаційну, соціально-культурну, дозвіллеву та інші види діяльності людини пля-

хом впливу на його життєві сили, насагу та натхненність. Анімація постає посередником між особистістю і суспільством.

Організація такої діяльності пов'язана з формуванням і реалізацією програм розваг (анімаційних програм), які змогли б відволікти відпочиваючих від повсякденних життєвих проблем, сприяти їх емоційній розрядці, будучи не тільки засобом позбавлення від втоми, але і засобом нейтралізації негативних сторін повсякденного життя.

Туристичне перебування повинно бути наповнене різними видами діяльності з області спорту і відпочинку, культури та розваг. Анімація туризму – найважливіший спосіб наповнити вільний час відвідувачів. Всі послуги, особливо анімація в туризмі, повинні управлятися ефективно і раціонально, а гість повинен бути максимально задоволений. Тільки так можна очікувати прибуткового туризму.

Термін «анімація» застосовувався на початку ХХ ст. у Франції у зв'язку із введенням закону про створення різноманітних асоціацій і трактувався як діяльність, спрямована на активізацію інтересу до культури, художньої творчості.

Вперше стосовно сфери вільного часу термін «анімація» був застосований французьким соціологом Жофр Роже Дюмазедьє, він визначив анімацію як «лозунг трьох «D»: 1) *Delassiment* – розслаблення; 2) *Divertissement* – розвага; 3) *Developpement* – розвиток» [11, С. 83–88].

Тобто, метою анімаційної діяльності є супроводження (спрямування) відпочинку людини до фізичного відновлення (фізичний відпочинок) через відчуття радості та задоволення (розваги) і задоволення потреб в творчій відтворюючій діяльності (розвиток) [22, С. 472].

У туризмі анімація поживає, активізує, одухотворяє відпочинок туристів.

Метою анімаційної діяльності є супроводження (спрямування) відпочинку людини до фізичного відновлення (фізич-

ний відпочинок) через відчуття радості та задоволення (розваги) і задоволення потреб в творчій відтворюючій діяльності (розвиток) (рис. 1).

У світовій практиці туристичного бізнесу та індустрії гостинності анімація виступає у різних якостях і формах. Найчастіше її пропонують як одну із туристичних послуг. Аналіз форм анімаційної діяльності в туризмі дозволяє окреслити два основні типи анімації:

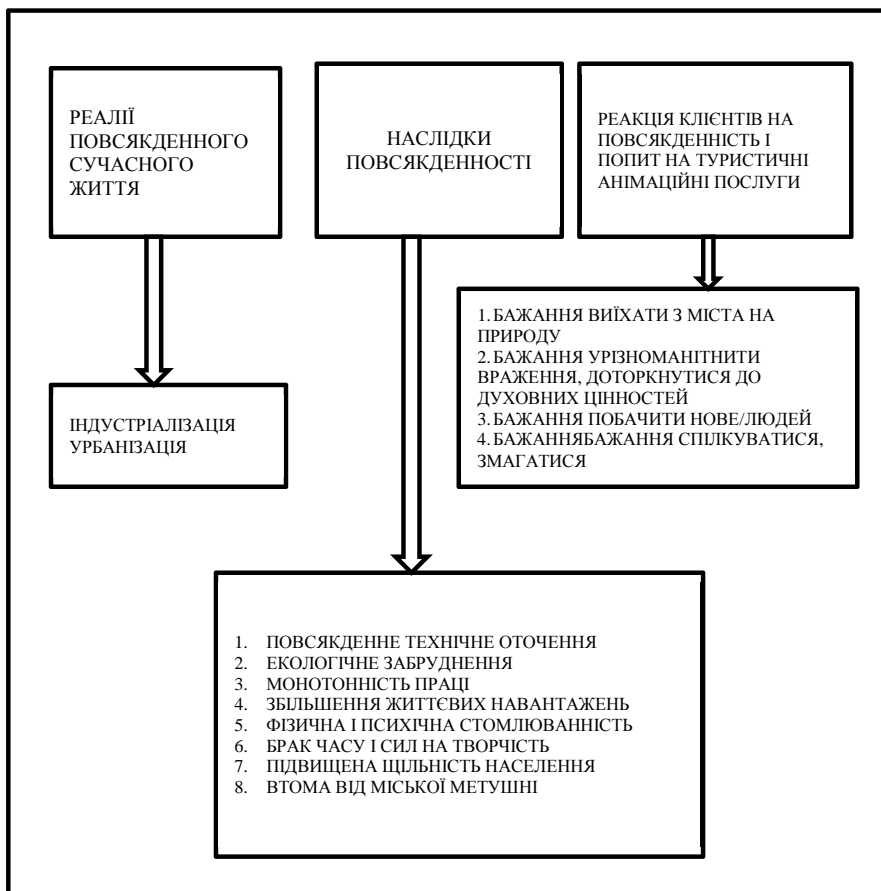

Рис. 1. Передумови виникнення туристської анімації

Джерело: розроблено авторами на основі [2]

1. Рекреаційна анімація – комплекс активізуючих культурно-розважальних програм, що сполучається з лікувально-оздоровчими програмами в межах рекреаційного закладу;

2. Туристична анімація – це туристична послуга, під час якої турист залучається до активної діяльності [2, с.20].

Виділяють наступні напрямки анімаційної діяльності:

1. Рекреаційна анімація – розвивається в основному в туристичному бізнесі.

2. Педагогічна анімація виростає із педагогічних загонів та піонервожатих.

3. Соціально-культурна анімація – відгалуження педагогічної анімації в конкретні розваги. Це в основному, свята міста і дитячі розважальні центри з організації дозвілля, свят та днів народження.

Туризм є одним з найбільш активних і цікавих видів дозвілля, що поєднує одночасно захоплюючу й пізнавальну діяльність. Культура дозвілля – це прояв внутрішньої культури людини, що припускає наявність у нього певних особистісних властивостей, які дозволяють змістовно і з користю проводити вільний час. В психології виділяють три провідні позитивні емоції (радість, інтерес, здивування), ініціація яких створює багатство емоційних переживань, необхідних для розвитку особистості. В радості проявляються впевненість і особиста значущість, які надають стимулюючий вплив на пізнавальні процеси. Інтерес виступає в ролі більш частіше пережитої позитивної емоції, яка мотивує творчі прагнення, розвиток навичок і вмінь, це почуття «захвату», захопленості, цікавості. У людини, яка переживає емоції інтересу, з'являється бажання досліджувати, розширити власний досвід шляхом включення нової інформації. При інтенсивному інтересі людина відчуває себе нахненною і жвавою. Пожвавлення забезпечує зв'язок інтересу з пізнавальною та руховою активністю. Подив, здивування – це не емоція в повному сенсі цього слова, оскільки завжди швид-

коплинний стан. Здивування з'являється завдяки різкому підвищенню нервової стимуляції, виникає, із-за якоїсь раптової події, коли людина переживає всі три емоційні стани одночасно, комплексно, вони працюють на створення мотиваційного поля і дозволяють прогнозувати розвиток пізнавального інтересу, задоволення від отриманих емоцій. Таким чином, аналіз поняття анімація дозволяє, з одного боку, виявляти її розвиваючий, оздоровчий, культурологічний характер, а з іншого – визначити власне духовний аспект взаємовідносин суб'єктів процесу надання та споживання анімаційних послуг через особливі прийоми спілкування, діалогу, наповненого справжнім співчуттям, співпереживанням і сприйняттям, заснованих на глибинному зверненні до вічних ціннісно-смыслових цінностей духовності.

В походах, поїздках, подорожах виховуються терпіння, сміливість, витривалість, допитливість; на екскурсіях заохочується пізнавальна активність; в клубах за інтересами розвиваються творчі здібності.

Ряд загальних положень, які дозволяють охарактеризувати повноцінне туристичне дозвілля:

1. Обов'язковою «зовнішньою» умовою, що зумовила виникнення дозвілля взагалі, а також будь-яких його різновидів, можна вважати наявність вільного часу.

2. Діяльність людини у вільний час визначається об'єктивними умовами, навколишнім середовищем, матеріальною забезпеченістю культурно-дозвіллевих закладів, курортів, готелів тощо.

3. Суспільство зацікавлене в ефективному використанні вільного часу людей з метою соціально-економічного розвитку та духовного оновлення всього нашого життя, тому можна стверджувати, що дозвілля є суспільно усвідомленою необхідністю.

4. Разом з тим дозвілля є необхідним і невід'ємним елементом способу життя людини. У зв'язку з цим важливо, щоб і сама

людина усвідомлювала свою потребу в повноцінному і змістовному проведенні дозвілля. Значення цієї потреби надзвичайно велике, адже наявності тільки зовнішніх умов недостатньо для реалізації цілей всебічного розвитку людини.

5. Крім того, дозвілля безумовно має на увазі вільний вибір особистістю дозвільних занять. Тому туристське дозвілля розглядається як реалізація інтересів особистості, пов'язаних з рекреацією, саморозвитком, самореалізацією, спілкуванням, оздоровленням та т. п. У цьому полягає соціальна роль туристського культурного дозвілля.

6. Без сумніву, дозвілля повинно бути різноманітним, цікавим, носити розважальний і ненав'язливий характер. Такі умови можна забезпечити наданням кожному можливості активно проявити себе в різних видах відпочинку та розваг.

7. Потрібно домагатися подолання споживацького ставлення туристів до дозвілля, яке притаманне багатьом людям, котрі вважають, що змістовне проведення вільного часу їм повинен забезпечити хтось інший, а не вони самі. Отже, ефективність використання дозвілля багато в чому залежить від самої людини, від його особистої культури, інтересів тощо.

8. Діяльність туристів в сфері вільного часу ґрунтується на добровільності, особистій ініціативі, інтересі до спілкування і творчості.

Від організації дозвілля населення залежить морально-психологічний клімат в суспільстві, його культурний рівень, фізичне і моральне здоров'я.

Рекреація – це відновлення сил людини, а відпочинок – це засіб, за допомогою якого відбувається відновлення сил і працездатності людини. Мета та результат рекреації (рис. 2).

Рекреаційна діяльність – це діяльність у вільний час, що приносить задоволення і володіє соціально прийнятними якостями.

В Енциклопедії туризму рекреація визначається як: розши-

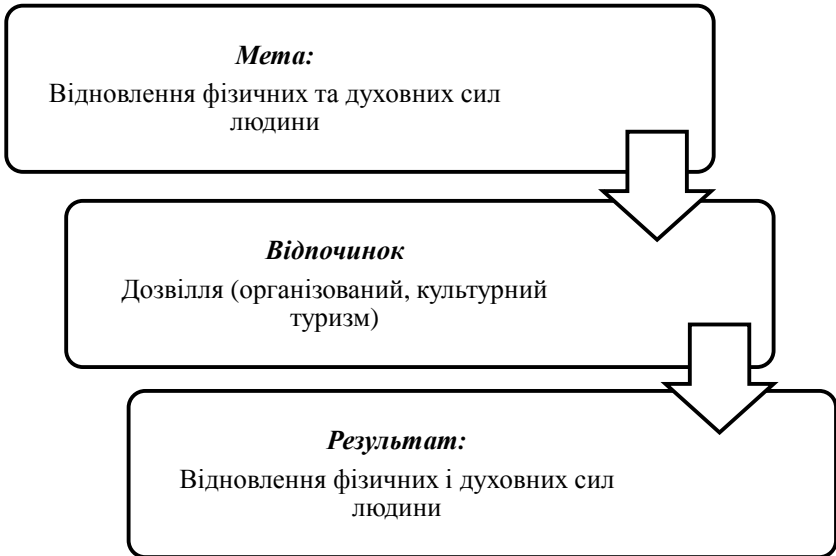

Рис. 2. Мета та результат рекреації

Джерело: скомпоновано авторами

рене відтворення сил людини (фізичних, інтелектуальних і емоційних);

- будь-яка гра, розвага і т. п., які використовуються для відновлення фізичних і розумових сил;
- найбільш швидко розвивається сегмент індустрії дозвілля, пов'язаний з участю населення в активному відпочинку на відкритому повітрі, що припадає переважно на уїк-енд;
- перебудова організму та людських популяцій, що забезпечує можливість активної діяльності при різних умовах, характер і зміни навколишнього середовища» [13].

Основне призначення рекреації – зробити активний відпочинок органічною, невід'ємною частиною повсякденного життя людини.

Рекреаційні технології входять в повсякденну практику обслуговування туристів і місцевого населення з метою оздоровлення практично здорових людей. Значна частина рекреацій-

ного часу повинна бути спрямована на залучення людини до здорового способу життя.

Рекреація спрямована на:

- оздоровлення людини шляхом зняття виробничого і невиробничого психічного і фізичного стомлення через рух;
- задоволення і розвиток культурних потреб, пізнання навколишнього світу, свого місця в ньому і сенсу свого існування;
- підвищення загальної культури здоров'я людини при заняттях в оздоровчих центрах;
- підвищення здатності людини до праці, збільшення тривалості збереження повноцінної працездатності, що веде до збільшення фонду робочого часу внаслідок скорочення захворювань і підвищення життєвого тону;
- розширення сфери прикладної праці;
- збільшення зайнятості населення за рахунок рекреаційного обслуговування в закладах відпочинку та в галузях, опосередковано пов'язаних з рекреацією (виробництво спортивного устаткування і туристського спорядження, будівництво об'єктів рекреації);
- істотний вплив на структуру балансу грошових доходів і витрат населення за рахунок організації рекреаційних занять.

Рекреаційні програми передбачають повну свободу вибору в залежності від фізичних якостей, самопочуття і настрою.

Програма відпочинку – це об'єднаний спільною метою або задумом план проведення туристських, фізкультурно-оздоровчих, культурно-масових, пізнавальних і аматорських занять. Це: психічні фактори (спокій і тиша), культурні фактори (традиції і нові звичаї), міжособистісні (нові знайомства), фізичні (розваги та пригоди) тощо (рис. 3).

У комплексі програмний анімаційний вплив на людину під час відпочинку в тій чи іншій мірі вирішує проблему становлення, розвитку, збереження і відновлення здоров'я людини: соматичного, фізичного, психічного, морального (табл. 1).

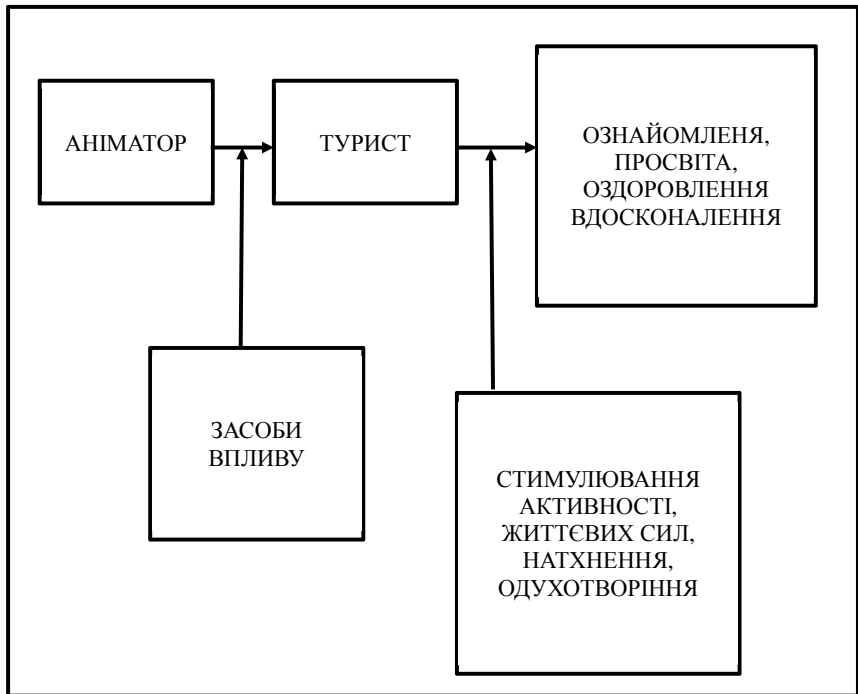

Рис. 3. Анімаційний процес

Джерело: скомпоновано авторами

Ці компоненти здоров'я і визначають відповідну умовну типологію напрямів і програм туристської анімації:

1. Спортивні, спортивно-оздоровчі програми; спортивно-розважальні.
2. Видовищно-розважальні, пригодницько-ігрові програми.
3. Пізнавальні; спортивно-пізнавальні; культурно-пізнавальні, екскурсійні, навчальні, аматорські та творчо-трудова програми; для кожного з цих напрямків можна виділити характерні форми анімаційної діяльності.
4. Комплексні програми, комбіновані з однорідних програм.

Типологія анімаційної діяльності

<i>Види здоров'я</i>	<i>Види туристської анімації</i>	<i>Форми анімаційних занять</i>
Соматичне	Туристично-оздоровча	Похід, зліт, туристські змагання
Фізичне	Спортивно-оздоровча	Спортивні змагання, фітнес, естафети, спартакіади
Психічне	Видовищно-оздоровча	Свято, конкурс, фестиваль, карнавал, ярмарок, дискотека
Моральне	Пізнавально-оздоровча, навчальна, аматорська	Експерсії, лекції, бесіди, вікторини, змагання знавців та ін. Навчання видам спорту, танцям, ремеслам та ін.
	Комплексна	Комбінована екскурсія, похід вихідного дня, участь в шоу-програми та ін.

Джерело: скомпоновано авторами на підставі [2]

Анімація – це своєрідна послуга, яка має на меті підвищення якості обслуговування, і в той же час – це своєрідна форма реклами, повторного залучення гостей і їх знайомих, теж має на меті просування туристичного продукту на ринку для підвищення прибутковості турбізнесу, використовуючи інтерес туриста, «пожвавлює» туристичний об'єкт, включає туриста в дію, урізноманітнює розваги, активізує споживання інформації, розвиває і виховує особистість. Таким чином, анімація – це своєрідна послуга з метою підвищення якості обслуговування. Крім того, вона виконує стимулюючі функції, а значить, сприяє просуванню туристичного продукту. Існує кілька типів анімації.

Рекреаційна анімація – вид дозвільної діяльності, спрямованої на відновлення духовних і фізичних сил людини. Використовується не тільки туристськими підприємствами, а й до-

звільними установами, тому ширше, ніж поняття «туристська анімація» і «готельна анімація».

Туристська анімація – найважливіша складова частина турпродукту. Це послуга, при наданні якої турист втягується в активну дію, пропоновану анімаційною програмою туристського комплексу, готелю, круїзного теплоходу, поїздів і т.д. (табл. 2).

Таблиця 2

Види анімації і анімаційних програм

<i>Вид анімації</i>	<i>Характеристика анімації</i>	<i>Види анімаційних програм</i>
Туристська анімація	Туристська послуга, при наданні якої турист втягується в активну дію	Спеціалізовані анімаційні туристські маршрути
Готельна анімація	Спрямована на встановлення дружніх відносин всередині туристичної групи	Видовищно-розважальні
		Пригодницько-ігрові програми
		Пізнавальні, екскурсійні
Рекреаційна анімація	Спрямована на відновлення духовних і фізичних сил людини	Спортивні, спортивно-оздоровчі програми, спортивно-розважальні
		Навчальні, аматорські програми
		Комплексні програми, комбіновані з однорідних програм.

Джерело: скомпоновано авторами на підставі [19]

Як і будь-яка інша діяльність, анімація повинна плануватися і чітко регламентуватися. Типологія туристської анімації може бути представлена у вигляді:

– анімаційних туристських маршрутів, де використовується одна з анімаційних програм (культурно-пізнавальна, тема-

тична, фольклорна, літературна, музична, театральна, наукова, фестивальна, спортивна і т.д.);

- програм, призначених для «підтримки» основних туристських послуг при форс-мажорних обставинах;

- готельної анімації – найбільш вузького типу, який є одним з найбільш ефективних засобів залучення гостей в готель [19].

У цьому контексті менеджмент в анімації туризму заснований на фундаментальних характеристиках менеджменту, які застосовні в інших сегментах економіки. Але є певні характеристики, які відрізняють менеджмент анімації в туризмі від менеджменту, який має велике значення в інших сферах економіки.

Анімаційні заходи надають широкий спектр послуг, які покликані надати більше, ніж очікувалося, для туристів (табл. 3).

У практиці анімаційної справи для цільового конструювання анімаційних програм необхідно виділити наступні функції туристської анімації:

- адаптаційну, що дозволяє перейти від повсякденної обстановки до довільної, дозвільної;

- компенсаційну, що звільняє людину від фізичної і психічної втоми в повсякденному житті;

- стабілізуючу, що створює позитивні емоції і стимулюючу психічну стабільність;

- оздоровчу, спрямовану на відновлення і розвиток фізичних сил людини;

- інформаційну, що дозволяє отримати нову інформацію про країну, регіони, людей тощо;

- освітню, що дозволяє придбати та закріпити в результаті яскравих вражень нові знання про навколишній світ;

- вдосконалюючу, яка приносить інтелектуальне і фізичне вдосконалення;

- розвиваючу, що приводить до особистісного інтелектуального, морального і фізичного вдосконалення;

Типи і види анімаційних заходів

<i>Тип анімації</i>	<i>Характеристика</i>	<i>Вид анімаційних заходів</i>
Санаторно-оздоровчий тип	Відповідає стану здоров'я	Спеціальні оздоровчі програми в ігровій формі, теренкур тощо
Природно-рекреаційний тип	Знаходиться у відповідності з місцезнаходженням, що обирається самим туристом	Пікнік на природі з елементами поживлення відпочинку, спілкування з домашніми та екзотичними тваринами і спостереження за дикими тваринами, зоотерапія тощо
Спортивно-видовищний тип	Узгоджується з захопленнями	Заняття спортом і спостереженнями за спортивними змаганнями, спортивними танцями тощо
Культурно-розвивальний тип	Відповідає бажанням пізнання навколишнього світу через твори мистецтва	Історичний, культурний, музейний туризм – звернення до творів мистецтва, знайомство з пам'ятками, відвідування міжнародних кінофестивалів, театрално-видовищних заходів тощо
Видовищно-розважальний тип	Прагнення відволіктися від повсякденності	Види подієвого туризму, такі як карнавали, фестивалі, шоу тощо

Джерело: скомпоновано авторами на підставі [22]

– рекламну, що дає можливість через анімаційні програми зробити туриста носієм реклами країни, регіону, туркомплексу, готелю, турфірми.

Методи та форми туристичної анімації представляють собою шляхи і способи здійснення процесу включення туристів

в діяльність відпочинку шляхом створення різноманітних ігрових ситуацій, глибинного спілкування, змагань, ілюстрації, театралізації, які задовольняють потреби в комунікаціях, враженнях, емоційному розслабленні, спільній творчості.

Організація анімаційної діяльності через демонстрацію народних свят та святкових подій на основі народних традицій і обрядів сприяє вивченню фольклорних, етнічних, релігійних особливостей регіону, де турист відпочиває. Свята і заходи складаються з цікавих творчих завдань, рухливих ігор, веселих естафет та конкурсів. Наприклад, ярмарки традиційних промыслів і місцевого ремесла, фольклорні та етнографічні фестивалі тощо. Такого типу туристські анімаційні програми сприяють висвітленню культурно-історичного розвитку регіону на прикладах визначних об'єктів і відтворених подій, пов'язаних з ними.

Метою організації анімаційних програм сьогодення є формування сприятливого іміджу країни і її регіонів, залучення туристів, особливо в низький сезон, в регіони зі слабо вираженим або, взагалі, відсутнім туристичним потенціалом, наприклад на основі використання фактичних історичних подій [36, с.15-16].

Отже, анімація дедалі частіше стає важливим механізмом процесів вивчення, збереження і популяризації національних туристичних ресурсів, а відповідно і значущим компонентом професійної підготовки кадрів для внутрішнього туризму.

На сьогоднішній день менеджери туризму ще не в повній мірі володіють ефективними засобами комплексного вивчення і професійного використання регіональних етнокультурних особливостей при розробці анімаційних програм.

Попит на якісно підготовленого фахівця у туристичній індустрії важко переоцінити. Зростання якості і різноманітності пропозицій для туристів сьогодні призводить до значного підвищення конкуренції як між окремими туристичними підпри-

емствами, так і регіонами. Дефіцит високопрофесійних працівників є болючою проблемою для будь-якого напрямку туристичної діяльності, але чомусь вагомо відчутна вона в сфері гостинності, рекреації та анімації.

Для підготовки та здійснення анімаційної програми фахівцю з туристської анімації необхідні особисті здібності і професійно-важливі якості:

1. Здібності – інтелект, розсудливість, знання, вміння висловлювати свої думки.
2. Особисті особливості – пристосовність, домінування, незалежність, оригінальність, впевненість в собі.
3. Ставлення до завдань – трудова мотивація, відповідальність, ініціатива, завзятість, орієнтація на виробничі завдання.
4. Соціальні здібності та навички – готовність до кооперації з іншими, популярність, навички спілкування.

Ще однією необхідною навичкою для підготовки та здійснення анімаційної програми є вміння цікаво і захоплююче розповідати, тобто професійно використовувати монологічні і діалогічні форми інформаційно-анімаційної діяльності.

Анімаційні заходи необхідно будувати з урахуванням наступних принципів:

- не можна допускати одноманітності повідомлень;
- необхідно чергувати матеріал, різний за характером;
- потрібно створювати безперервну зміну інформації;
- важливо застосовувати елементи новизни, несподіванки, непередбачуваності;
- слід залучати та утримувати увагу слухачів емоційними, динамічними, вибуховими епізодами, активністю, що відбувається на сценічному майданчику;
- корисно стежити за постійною зміною вражень, чергувати вербальні, музичні, шумові, світлові та зорові елементи.

Анімаційна програма – це інтерактивний вид культурно-дозвільної програми, яка передбачає активне включення учас-

ників в дію. Організація анімаційної діяльності через демонстрацію свят і заходів сприяє вивченню фольклорних, етнічних, релігійних особливостей місцевості, де турист відпочиває. Свята і заходи складаються з цікавих творчих завдань, рухливих ігор, веселих естафет та конкурсів. Жодне свято не обходиться без музичного та танцювального супроводу.

Інтереси туристів залежать від факторів таких як:

- вік;
- стать;
- національність;
- освітній рівень;
- рівень доходів;
- професійні інтереси,
- хобі.

Очевидно, що з ростом доходу величина витрат на відпочинок збільшується. Чим вище дохід тієї чи іншої родини, тим більше можливостей для забезпечення більш якісного і цікавого відпочинку. Туристська активність знаходиться також у прямій залежності від рівня освіти споживачів:

- люди із середньою освітою надають перевагу розважальним поїздкам;
- з вищою освітою – схильні до інтелектуального відпочинку. Але, тим не менш, споживачів анімаційних послуг не можна розділяти за категоріями доходу, віку, статі та роду занять.

Зміна укладу, стилю життя сучасної людини, характеру його трудової і навчальної діяльності в зв'язку з індустріалізацією та урбанізацією привело до зміни його потреб у відпочинку і відповідно до зміни змісту туристського продукту. Надає відпочинку величезне значення, кваліфікує його як процес, спрямований на створення середовища, що сприяє відкриттю в собі і розвитку рис, які роблять людину щасливою. Уокер вважає, що до вибору виду відпочинку потрібно підходити з такою ж серйозністю, як до вибору будь-якої справи, так як повноцінний

відпочинок дозволяє підвищити якість життя взагалі. Організація такого відпочинку пов'язана з формуванням і реалізацією таких програм розваг (анімаційних програм), які б відволікали відпочиваючого від життєвих повсякденних проблем, проводили його емоційну розрядку, будучи не тільки засобом позбавлення від втоми, але і засобом нейтралізації негативних сторін повсякденного життя.

Важливе місце в анімаційній програмі займає гра. Гра розглядається з декількох позицій: з позиції філософії, соціології, психології, педагогіки і навіть біології. Гра є найважливішим способом передачі накопиченого досвіду від старшого покоління молодшому. З її допомогою можна моделювати життєві і навчальні проблемні ситуації. В процесі гри використовується і збагачується особистий досвід.

Гра відноситься до технології прямого впливу на емоційну сферу і спрямована на розвиток емоційної сфери, на виправлення наявних порушень, а також на використання компенсаторних можливостей. Феномен гри полягає в тому, що, будучи розвагою, відпочинком, вона здатна перерости в навчання, у творчість, у терапію, в модель типу людських відносин і проявів у праці, вихованні. Гра, як психологічний метод, повинна бути використана для того, щоб навчити туристів:

- жити в ігровому просторі, повністю занурюватися в ігровий світ та ігрові відносини;
- бути вільними в ігровому просторі, усвідомлювати свої особливості і вибудовувати відносини з колективом;
- осмислювати ігровий досвід, використовувати гру як інструмент самопізнання і життєвих експериментів.

Завданням анімаційної діяльності в процесі гри, на відпочинок, є створення умов для формування у всіх учасників суб'єктивної позиції по відношенню до інших людей і до свого життя.

Гра є засобом розваги людей, їх спілкування, відпочинку. У грі людина отримує задоволення, знімає нервову напругу. Гра

носить характер активної пізнавальної діяльності, стає дієвим засобом розумового і фізичного розвитку, морального і естетичного виховання. За допомогою гри пізнається світ, виховується творча ініціатива, пробуджується допитливість, активізується мислення.

Головне призначення гри – розвиток людини, орієнтація його на творчу, експериментальну поведінку. Гра навчає, допомагає відновити сили, дає хороший емоційний заряд бадьорості тощо. Всі функції гри тісно взаємопов'язані. Їх визначає головна мета – розвага плюс розвиток основних якостей, здібностей, закладених в людині.

Гра займає найважливіше місце в житті туристів. У практиці туристських підприємств використовують ігри рольові, дидактичні, народні, рухливі, ігри зі співом, географічні, літературні, інтелектуальні ігри, пізнавальні, жартівливі, музичні, спортивні, сюжетні, і масові [3, с. 31-34].

Під анімаційною грою розуміють особливу форму спілкування, здатну надати найрізноманітніші естетичні переживання; відчутти пластику танцю, красу співу, можливість показати свою спритність у танці або грі, ерудицію у вікторинах, кмітливість у хитромудрих завданнях, гумор у конкурсах, свою індивідуальність у несподіваних ситуаціях.

Структурно гра складається з таких елементів:

- сюжет – безпосередня дія, що відтворює в грі життєві відносини або почерпнуте із прочитаної (прослуханої) казки;
- зміст – центральний характерний момент діяльності й відносин між людьми в трудовому й громадському житті, взаємини в цілому;
- мотиви – відбивають більш безпосереднє ставлення особистості до навколишнього.

Значення тих або інших сторін гри переживається в ігровій діяльності на підставі більш безпосереднього ставлення до її внутрішнього змісту. Таким чином, туристська анімація – це за-

доволення специфічних туристських потреб у спілкуванні, русі, культурі, творчості, приємно проведений час, розваги.

Основні характеристики гри:

- мотивація;
- зміст;
- опанування певними навичками і уміннями;
- правила.

Гра виступає одним із комплексних засобів виховання:

- спрямована на всебічну фізичну підготовленість (через безпосереднє оволодіння основами
- руху й складних дій в умовах, що змінюються, колективної діяльності);
- удосконалювання функцій організму, рис характеру.

Розробляючи ігрову програму варто пам'ятати, що гра для дорослого – це засіб заповнення дозвілля, а для дітей – можливість освоєння й пізнання світу [2].

Функції гри наведено на рис. 4.

Анімація має значення не тільки для людини, але для туризму в цілому. Так, за оцінками фахівців, в даний час включення анімаційних програм культурно-пізнавального, спортивно-туристського, розважального характеру у зміст туристських маршрутів і поїздок, в роботу готелів підвищує їх престиж і затребуваність на ринку туристичних послуг. В умовах жорсткої конкуренції на ринку туристичних послуг неможливо уявити проведення заходу без організації в ньому анімаційної діяльності.

Анімаційні програми типу спілкування за інтересами є комбінаціями зі згаданих програм, однак тут необхідно приділити більше уваги тій невимушеній, ненав'язливій, комфортній обстановці, сприятливій до спілкування відповідно інтересам, темпераменту, бажанням, національності тощо. Внаслідок цих вимог часу на основі процесу інтеграції новітніх технологій в туристській сфері виникають і розвиваються інноваційні технології, до числа яких належить анімація туристичного обслу-

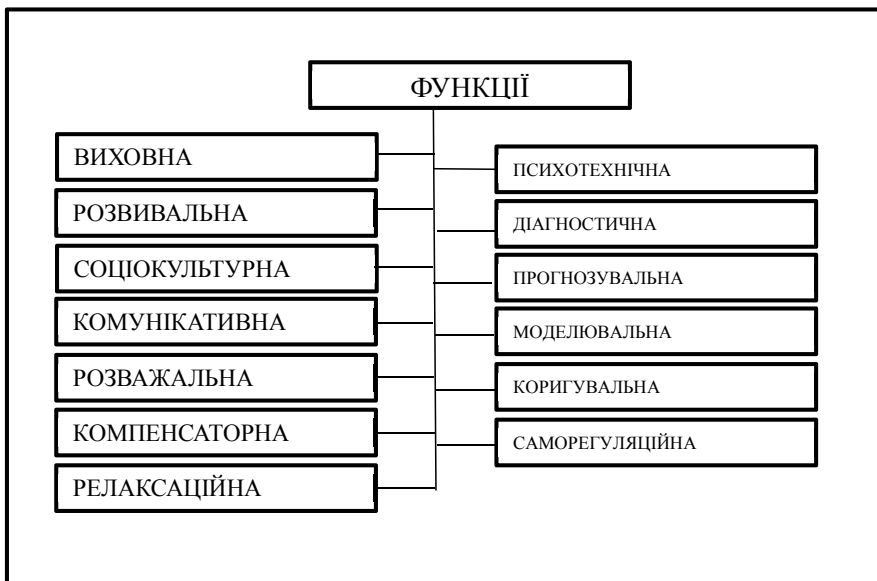

Рис. 4. Функції гри

Джерело: скомпоновано авторами на підставі [2]

говування і анімація туристичного дозвілля. Мета анімаційних технологій – «вдихнути душу» в туристичні програми, оновити їх, оживити, тим самим привернути до них учасників.

При розробці програм ставляться, зокрема, наступні цілі:

- задоволення потреби самовираження;
- заохочення туристів в розвитку своїх умінь;
- напрямок розваг і навичок в творче русло;
- психологічне позбавлення від вантажу проблем і стресів;
- зміна іміджу, розслаблення, зняття напруги;
- придбання додаткових знань в області культури.

Особливу увагу викликають засоби анімаційної діяльності – мистецтво (театралізація, арт-терапія, хореографія, кіно та інші), гра, народні традиції, туризм, можливості музейної та бібліотечної складових соціокультурної сфери. Ці засоби є нестандартними, саме такими, яких потребує сучасна молодь.

Використання анімаційних програм в освітньому туризмі сприяє активному включенню учасників туру в різні види культурно-дозвілєвої діяльності, якщо при створенні та організації будуть враховані такі умови:

- диференційований підхід до виявлення і облік соціокультурних потреб та інтересів різних груп учнів;
- включення в анімаційні програми турів популярних в молодіжному середовищі форм дозвільної діяльності;
- стильова єдність між основною туристично-екскурсійною програмою і його анімаційною частиною.

Аналіз сутності анімаційної діяльності відображає наявність взаємодії в ній різних елементів, що визначають три своєрідні рівня, які можна класифікувати як:

- творчий – переважання творчих моментів у діяльності;
- репродуктивний – просте відтворення готових, відпрацьованих раніше форм і способів;
- репродуктивно-творчий – відкриття людиною для себе того нового, що об'єктивно новим не є.

Кінцевою метою туристської анімації є задоволеність туриста відпочинком, його гарний настрій, позитивні враження, відновлення моральних і фізичних сил. У цьому полягають найважливіші рекреаційні функції туристської анімації. Значення туристської анімації полягає в підвищенні якості, різноманітності та привабливості туристського продукту, збільшення кількості постійних клієнтів, збільшення попиту на туристський продукт, підвищенні навантаження на матеріальну базу турпідприємства, а, отже, і підвищення ефективності її використання, і, нарешті, в підвищенні прибутковості і рентабельності туристської діяльності.

Головний елемент цієї системи – об'єкт діяльності, люди (туристи, гості, відпочиваючі). Все призначене для задоволення їхніх духовних і фізичних потреб. Тому фахівцям-аніматорам треба знати ці потреби, вивчати аудиторію, настрої, інтереси і запити туристів. Без знання людей важко розраховувати на до-

сягнення бажаного результату і на підвищення ефективності інтелектуального і емоційного впливу на аудиторію.

Аніматор-фахівець з формування і просування рекреаційно-анімаційного продукту на туристичному ринку і організації спортивно-оздоровчої діяльності туристів, професійна команда анімаційного сектора організують і проводять ігри, конкурси та спортивні змагання, запрошують на вистави, театральні та танцювальні шоу, мюзикли, комедії, концерти класичної музики, перегляд кінофільмів, вечірки на пляжі тощо. Діяльність анімаційних секторів готелів здатна згладити незначні недоліки сервісу і підвищити прибутковість готелю.

Основними вимогами до кандидатів на вакансію аніматора туристичного комплексу є: активність, емоційність, емпатія, привітність та розкутість, уміння створювати позитивну атмосферу в готелі [2].

Виділяють ряд професійно важливих якостей, без яких працівник туристичної галузі не може вважатися професіоналом:

1. Професійна компетентність – високий рівень освіти і культури, обізнаність з широкого кола професійно значущих проблем, тобто знання в галузі економіки, педагогіки, психології, юриспруденції та ін.

2. Якості, що можна охарактеризувати як доброзичливе ставлення до людей, до їх проблем – доброта, любов до людей, бажання допомогти, чуйність, співчуття і милосердя, симпатія до інших і альтруїзм.

3. Якості, які можна позначити як організаційно-комунікативні здатності – висока комунікабельність, товариськість, соціальна сміливість, ініціативність, вміння управляти людьми, впливати на їх позиції і переконання, вміння викликати до себе довіру і підтримати людину в скрутну для неї хвилину.

4. Якості, які характеризують високий морально-етичний рівень – безкорисливість, чесність, порядність, відповідальність, висока моральність.

5. Властивості, що притаманні людям з достатнім рівнем первово-психічної витривалості – працездатність, енергійність, наполегливість у досягненні мети і готовність відчувати психологічний дискомфорт.

6. Ставлення фахівця з туризму до себе. На думку психологів, якщо людина не вміє правильно ставитися до себе, не вміє вирішувати власні психологічні проблеми, то навряд чи вона зможе вирішувати проблеми інших [10].

Згідно з Є. Клімовим представники професії допомагаючого типу характеризуються: розвиненими комунікативними здібностями; емоційною стійкістю; здатністю до швидкого переключення уваги; емпатією; спостережливістю; організаційними здібностями. Узагальнюючи вищезначене, ми занесли професійно важливі якості фахівця з туризму табл. 4.

Критерії, згідно з якими оцінюються ефективність співробітника служби анімації:

- рівень знань (знання, отримані під час навчання у навчальному закладі і в результаті підвищення кваліфікації);
- практичні навички (які не стосуються безпосередніх посадових обов'язків, наприклад володіння автомобілем);
- відповідна фізична форма, енергійність, стресостійкість, репутація.

Проблема підвищення рівня професійної компетентності майбутнього бакалавра туризму, здатного вільно і активно мислити, моделювати виробничо-технологічний процес, самостійно генерувати і втілювати нові ідеї і технології в професійній діяльності є актуальною в сучасних соціально-економічних умовах.

Однією з основних причин популярності багатомільярдної індустрії гостинності є широкий спектр можливостей для кар'єрного росту, який вона дає у всьому світі. До індустрії гостинності відноситься буквально все, з чим ми так чи інакше стикаємося в повсякденному житті: готелі та курорти, рес-

Таблиця 4

**Елементи психологічної характеристики
особистості фахівця з туризму**

Якості	Властивості	Навички	Здібності
Інтелектуально-пізнавальні	знання	рівень психологічних знань	майстерно будувати свої відносини з клієнтом
	мислення	узагальнення, абстракція	здатність абстрагуватися, розглядати факти як би з боку, відходити від персоніфікації, особистих оціночних суджень, продукує самостійність при виконанні професійних функціональних обов'язків
	пам'ять	сукупність блоків і процесів пам'яті	високим показникам швидкості і точності запам'ятовування інформації, її збереження, вміння швидко витягати потрібну інформацію з пам'яті
	увага	концентрація	сприяє швидкій та стійкій зосередженості, здатності охопити велику кількість факторів одночасно
	ментальна адекватність	грамотність у використанні своїх можливостей	здатність приймати адекватні і вивірені рішення

Емоційно-вольові	емоційність	позитивний психологічний настрій	позитивне емоційне сприйняття соціуму, позитивне ставлення до професійної діяльності
		Емпатія	позитивне ставлення до суб'єкта й об'єкта професійного процесу
		емоційна стійкість	самовладання, витримка, спокій, стресостійкість. впевненість в собі
	Воля	відповідальність	свідоме ставлення особи до вимог суспільної необхідності, обов'язків, норм і цінностей.
		толерантність	повага, прийняття різноманіття культур нашого світу, форм самовираження
		Ініціативність	здатність висувати нові ідеї, пропозиції
		Дисциплінованість	обов'язкове й свідоме підпорядкування своєї поведінки встановленим нормам суспільного порядку
мотиваційно-ціннісні	мотивація	Комунікабельність, соціабельність, прагнення схвалення, сумлінність,	посилення ролі соціально-психологічних і мотиваційних чинників в ієрархічній мотиваційній структурі особистості
	динамічність	реакція, креативність, наявність почуття гумору	здатність оперативно змінювати домінуючі мотиви

Джерело: скомпоновано авторами на підставі [10]

торани і громадське харчування, круїзні судна і авіакомпанії, тематичні парки і казино, планування зустрічей та заходів, відпочинок і спортивний менеджмент, туризм та атракціони.

Враховуючи масштаби індустрії гостинності та можливості працевлаштування, не дивно, що ця галузь економіки привертає величезний інтерес з боку великого числа студентів. Сьогодні ця галузь швидко розвивається і є висококонкурентоспроможною, тому для тих, хто хоче почати кар'єру в індустрії гостинності, велику роль відіграє освіта.

По-перше, професійно компетентний бакалавр справляє позитивний вплив на формування своїх творчих здібностей і вмій; по-друге, зможе домогтися кращих результатів у своїй професійній діяльності; по-третє, сприяє реалізації власних професійних можливостей.

Принципова особливість фахівця-аніматора в тому, що знання соціології, економіки, політології, права, теорії управління, основ режисури та ряду інших, суспільно значущих і вельми престижних сьогодні наук виступає не як самоціль, а як істотний засіб реалізації провідної метафункції соціально-культурної діяльності – залучення людини до досягнень світової культури, всебічний розвиток його творчого потенціалу.

Важливе значення має схильність до лідерства, а саме: вміння виявляти ініціативу, залучати і направляти увагу інших, пропонувати їм рішення, здатність розмовляти мовою своїх прихильників.

Бажання кожного готелю – мати компетентних, усміхнених, але навчених аніматорів, що говорять на декількох мовах. Робота аніматора – зробити відпочинок незабутнім і красивим. Туристські аніматори повинні бути не тільки професіоналами своєї справи, а й володіти такими якостями, як комунікабельність, інтелігентність, добродушність, терплячість, відповідальність, кмітливість, винахідливість, почуття гумору. Крім того,

вони повинні володіти основами психології, педагогіки, риторики, знати іноземні мови [14].

Інтенсивні зміни, які відбуваються в соціально-економічному розвитку України обумовлюють потребу суспільства у формуванні нового типу особистості професіонала із глибокими фаховими знаннями, сформованими професійними цінностями, позитивним емоційним ставленням до професії та професійної спільноти, розвиненою внутрішньою мотивацією до саморозвитку і творчої самореалізації. Підготовка кваліфікованих аніматорів повинна базуватися на сучасній філософії відпочинку, на принципах і цінностях активного ентузіазму. У зв'язку з цим питання професійної підготовки спеціалістів-аніматорів є актуальним для системи туристської освіти в Україні.

Різні агентства вступили в гонку з навчання молоді, яка бажає стати аніматорами. На факультетах і в коледжах є спеціальні відділення, присвячені анімації. Є багато агентств, в яких постійно працюють аніматори. Анімація в туризмі присутня в якості предмета на багатьох факультетах і коледжах по всьому світу. Вона вивчається, досліджується і всіляко розвивається.

Робота фахівця з анімаційної діяльності пов'язана з вирішенням найрізноманітніших завдань та вимагає від нього оволодіння великим числом компетенцій. Ці компетенції можуть бути організаційно-управлінськими, технічними, морально-психологічними та інше. Під моделлю компетенції необхідно розуміти набір знань, умінь, здібностей, якостей та відносин до роботи. Саме тому така модель повинна мати багаторолевий професійний профіль. При побудові багаторолевого професійного профілю фахівця з туристської анімації необхідно визначити наступні аспекти:

- безліч ключових «зон відповідальності» фахівця з рекреації та анімації;
- критерії ефективності його діяльності для кожної ключової функції;

– блок основних здібностей, умінь і навичок, необхідних для якісного виконання кожної ключовою функції і досягнення високого результату діяльності;

– нинішні і майбутні тенденції розвитку зовнішнього і внутрішнього середовища, які здатні істотно вплинути на функціональні характеристики діяльності фахівця з туристської рекреації та анімації;

– специфічну для діяльності менеджера з туризму поведінку, в якій проявляється його компетентність.

Настав той час, коли професійні знання і досвід не так цінуються роботодавцями, якщо вони не підкріплені розвиненими м'якими навичками. Згідно з дослідженням, проведеним компанією Wonderlic, 93% опитаних роботодавців відзначили, що наявність soft skills у кандидата є важливим фактором при прийнятті рішення про його працевлаштування.

А дослідження соцмережі LinkedIn показало, що 57% роботодавців цінують гнучкі навички навіть більше, ніж професійні. Особливо цінуються працівники, які легко і без опору адаптуються до змін, швидко освоюють нові технології, помічають корисні тренди раніше за інших та пропонують застосовувати їх в роботі. Міжнародні організації, які займаються розвитком туризму й підготовкою фахівців, висунули вимоги до галузі туризму й туристичної освіти та визначили такі конкретні завдання в галузі професійної туристичної освіти: 1) створення сприятливих можливостей для розвитку й удосконалення процесу освіти й підготовки фахівців у галузі туризму (у країнах – членах ЮНВТО); 2) забезпечення лідерства й ініціативи в питаннях освіти туризму; 3) розвиток необхідних стратегій в освітніх закладах туристичного профілю з метою досягнення якості й ефективності освіти; 4) створення туристичного продукту високої якості із сучасними властивостями за допомогою конкурентоздатних високорозвинених стратегій; 5) розробка стратегічних орієнтирів модернізації вищої освіти;

прагнення підняти професійну освіту в галузі туризму на рівень найвищих досягнень світової науки, техніки й передового досвіду ; 6) розробка освітніх і навчальних програм відповідно до потреб ринку праці, створення програм з викладанням поширеними мовами світу; 7) удосконалення структури багатоступеневої системи професійної освіти в туризмі; 8) створення міжнародних стандартів туристичної освіти, номенклатури нових професій, програм нового покоління, підручників і навчальних посібників; 9) розробка нормативно-правової бази для нових типів закладів професійної туристської освіти.

Користуючись досвідом успішних країн світу та беручи до уваги такі основні вимоги до кваліфікації менеджера туризму, як здоровий глузд, знання справи, впевненість у своїх силах, високий загальний рівень розвитку та здатність успішно завершувати почате, можна змалювати образ універсального спеціаліста сфери туризму. Необхідні «soft skills» для кар'єри в сфері гостинності і туризму показані на рис. 5.

1. Співчуття і емоційний інтелект.

Само собою зрозуміло, що цифрова трансформація несе майбутнє індустрії гостинності та туризму, але це не означає, що індустрія стане знеособленою. Навпаки, вкладення в людський капітал є ключем до пошуку інноваційних рішень в постійно мінливому сценарії. Люди визначають успіх організації, і, якщо це вірно у всіх областях, це ще більш важливо для сфер послуг, таких як готельний бізнес і туризм.

Складно знайти людей з однаковими смаками, потребами чи вимогами, тому всі клієнти індустрії туризму характеризуються своєю неоднорідністю. Відповідно, можна стверджувати, що чим більше фірма знає своїх клієнтів, може поставити себе на їхнє місце, тим краще зможе задовольнити їх бажання, міцнішими будуть стосунки з ними і можна досягти їх повторного повернення до послуг фірми. Йдеться про формування та роз-

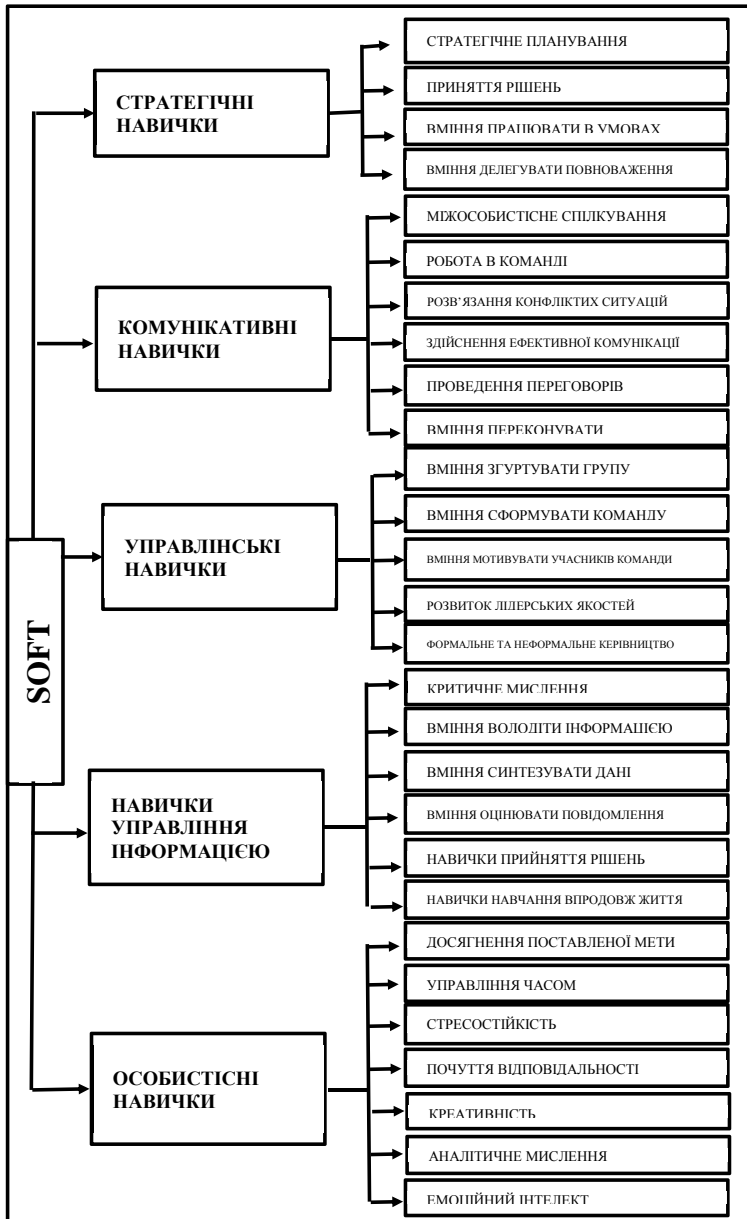

Рис. 5. Структура «soft skills» майбутніх фахівців з туризму
 Джерело: розроблено авторами на основі [25]

виток психо-емоційних якостей спеціалістів, гнучкого та позитивного мислення персоналу, емоційного інтелекту.

Високорозвинений емоційний інтелект допомагає досягти значних результатів у туристичному бізнесі, а саме, створення емоційного зв'язку з клієнтами.

Співробітники з високим емоційним інтелектом дуже важливі для туристських організацій при роботі з клієнтами, оскільки відрізняються не тільки професіоналізмом та високим ступенем інтуїції, а й здатністю до емпатії – співпереживання, розуміння того, що відбувається з іншою людиною, здатністю поставити себе на його місце, вміють витримувати і приймати деструктивні емоційні реакції інших, спрямовуючи їх на розв'язання конкретних завдань. Співробітники з емоційно розвиненим інтелектом спостережливі і тому чітко розрізняють емоції туристів, витягуючи з них важливу інформацію, а також викликаючи бажані емоції, коли це необхідно, і, отже, доб'юються кращих результатів у роботі із клієнтами [27].

2. Робота в команді.

Результати досліджень в рамках проекту «Бізнес-менеджмент освіти в Україні» за підтримки Агентства США з міжнародного розвитку вказує, що випускникам навчальних закладів більшим 57% бракує таких навичок, як здатність працювати в колективі, з клієнтом, вміння самостійно приймати рішення, лідерський потенціал. А на думку роботодавців (89%) здатність працювати в колективі має певне значення для діяльності організації.

Ця компетенція тісно пов'язана з емоційним інтелектом, гнучкістю, вмінням взаємодіяти з різними типами особистості, толерантністю до інших культур, релігій, світогляду. Серед конкретних кваліфікацій, необхідних широким колам приймаючої сторони і організаціям, здатність інтегруватися в існуючу команду часто вважається важливою при виборі кандидата.

Виграють завжди команди та чітка стратегія. Продуктивний і ефективний той колектив, робота якого нагадує добре налагоджений механізм, де кожен знає свої можливості, розуміє свої завдання та працює над їхньою реалізацією в гармонії з колегами.

Успішно виконувати роботу – це не брати всю гру на себе, а працювати в синергії з колективом. Сила команди полягає у правильному поєднанні навичок, перспектив і підходів до вирішення завдань. Кожен займається тим, що вміє робити найкраще, а недоліки навичок компенсуються колегальними зусиллями. Робота в колективі надихає, підвищує мотивацію та взаємну відповідальність, створює середовище, де люди вчать-ся одне в одного, а головне – використовують ці знання в інтересах бізнесу.

Успішний командний гравець – той, хто:

- швидко адаптується до колективу та легко пристосовується до загального ритму;
- завжди залишається об'єктивним, конструктивним, неконфліктним;
- вміє слухати інших, бути гнучким, грамотно переконувати колег у правильності своєї позиції;
- не боїться критикувати, може визнати свою неправоту та підтримати ідею колеги;
- створює атмосферу поваги, взаємодопомоги, надихає членів команди;
- допомагає іншим і вміє приймати допомогу;
- уникає деструктивних суперечок, вміє згладжувати конфлікти, готовий іти на компроміс;
- управляє своїми емоціями й абстрагується від особистих симпатій і антипатій;
- будує свій графік і планує навантаження відповідно до загальних планів і з урахуванням усіх термінів;
- не ставить свої амбіції вище інтересів компанії.

Щоб задовольнити цю потребу, відділ стажування та працевлаштування IULM пропонує консультаційні послуги, спрямовані на підтримку та підготовку студентів до процесу співбесіди, а також на забезпечення відповідного наставництва під час стажування. «Ми допомагаємо студентам поліпшити їх особисті навички, – пояснює Христина Соттетті, директор по інтернатурі та працевлаштування IULM, – які необхідні для досягнення професійного успіху».

3. Управління стресом і часом.

Менеджери в сфері гостинності нерідко працюють над кількома справами одночасно, швидко справляючись зі значним робочим навантаженням. Легко дозволити емоціям розігратися, коли вас просять зробити кілька справ одночасно протягом короткого проміжку часу і ви змушені вирішувати несподівані проблеми. Для кар'єри в сфері гостинності і туризму ви повинні бути готові до багатозадачності і зберігати холоднокровність. Бути зібраними, якщо ви хочете домогтися більшої ефективності та задоволеності клієнтів. Також важливі навички особистої ефективності, які включають компетентності з управління часом, відповідальності, вміння вчасно досягати поставленої цілі, креативності та аналітичного мислення. Для успішного ведення анімаційної діяльності надзвичайно важливо бути проактивними та інноваційними, постійно самовдосконалюватися, оскільки фахівці з туризму віддають перевагу цікавим проєктам і інноваційним технологіям для їх реалізації.

4. Рішення проблем.

Незалежно від того, чи маєте ви справу з важким клієнтом або стикаєтеся з внутрішніми проблемами, здатність думати на ногах і пропонувати можливі рішення проблем є одним з найбільш цінних «soft skills» для кар'єри в сфері гостинності і туризму та, безумовно, визначальним фактором, коли він приходить до професійного успіху. Прийняття стратегічних рішень є дуже важливим при використанні інноваційних технологій;

вміння працювати в умовах ризику, планувати свою діяльність та діяльність анімаційної бригади, вміння делегувати повноваження. Потрібно вміти управляти кризою, від визначення проблеми до оцінки того, наскільки досконально було досягнуто запланованої мети і що можна поліпшити в майбутньому.

5. Стратегія і інновації.

Менеджери з персоналу в сфері гостинності і туризму, як правило, віддають перевагу кандидатам, у яких алергія на мантру «якщо все в порядку, не лагодьте», і вони докладуть усіх зусиль, щоб впроваджувати інновації. «У Starwood (Hotel and Resorts), – пояснює Аріанна Агресті, керівник відділу кадрів Starwood в Мілані, – ми шукаємо таланти з сильними навичками командної роботи, і це щороку вимірюється за допомогою нашого відповідного опитування». Вона додає: «Серед стратегічних та інноваційних навичок ми згадуємо позицію «виходити за рамки»: здатність продовжувати шукати нові можливості і рішення, навіть якщо існують встановлені процедури».

Отже, аніматор – фахівець, який займається розробкою індивідуальних і колективних програм проведення дозвілля, який орієнтує людину в різноманітті видів дозвілля, організуючий повноцінне дозвілля.

Пріоритетним завданням професійної підготовки стає формування не тільки інтелекту студента, а й духовної та емоційної сфери, творчого підходу до праці. Особливої актуальності цей підхід набуває при вихованні фахівця, професійна діяльність якого буде мати комунікативну основу. Виходячи з того, що фахівець з анімаційного туризму повинен вміти вислухати, «почути», зрозуміти і пояснити, довести, відповісти, переконати, створити позитивну атмосферу для довіри або ділового настрою, знайти підхід до клієнта, то кожен фахівець повинен володіти певними професійними якостями – знаннями і вміннями, які можна віднести до «комунікативної професіограми» фахівця з рекреаційно-анімаційного туризму:

- знати професійний мовленнєвий етикет і володіти ним;
- вміти формулювати цілі і завдання професійного (ділового) спілкування;
- вміти ставити запитання і професійно на них відповідати;
- володіти навичками ділового спілкування і вміти керувати ним в залежності від певної мети;
- вміти аналізувати конфліктні і кризові ситуації і робити адекватні висновки;
- вміти доводити, аргументувати, спростовувати, переконувати, досягаючи в той же час узгодженості і компромісу;
- вміти вести бесіду, полеміку, дискусію, спір, співбесіду, ділову розмову, диспут, круглий стіл, переговори, направляючи їх на рішення прогнозованого, позитивного і вмотивованого результату;
- володіти технікою і логікою мовлення;
- володіти певними мовними структурами і лексичними одиницями, які впливають на емоційно-експресивний стан клієнта [32].

Професійна підготовка фахівця в зв'язку з цим включає не тільки засвоєння знань і набуття вмінь в області туристських технологій, але й формування культури особистості. Тобто зі зміною кількісних параметрів (сума знань і умінь) повинні змінитися якісні параметри особистості студента (ставлення до праці, до професії, виражене в професійних діях і вчинках).

Тому для задоволення різних запитів і потреб туристів роль аніматорів в анімаційних програмах дуже важлива. Іншими словами, задоволення туристів може бути досягнуте за рахунок компетенцій туристичних аніматорів, оскільки вони покликані зробити перебування в туристичних місцях максимально приємним. Однак необхідно відзначити, що в літературі існує велика прогалина щодо важливості інноваційної підготовки анімаційних програм і аніматорів для туристичних послуг.

Інноваційні освітні технології – технології, що забезпечують варіативні, нелінійні, індивідуально-орієнтовані способи освоєння дослідних, аналітичних, інформаційних, організаційних, рефлексивних компетентностей. Їх основу забезпечують міждисциплінарні дослідження в сфері теорії комунікації, філософської антропології, соціології, соціопсихології та ін.

Ознаки інноваційних освітніх технологій:

- постійна взаємодія, яка потребує відкритості та здатності працювати разом, спільно, в команді;
- діалогова позиція;
- постійна рефлексія студентів над отриманими результатами, вираження «живого знання»;
- особистісне ставлення до пізнавальної діяльності як реалізація потреб особистості;
- взаємозв'язок мети, засобів її досягнення і результатів;
- єдність творчого задуму і алгоритму діяльності.

Інноваційно-освітня діяльність у вищій школі – один з базисних видів діяльності в рамках науково-освітнього процесу – включає творче перетворення конкретних результатів наукових досліджень і досягнень передового педагогічного досвіду в нові освітні продукти, товари і послуги (нові спеціальності та напрямки підготовки випускників, навчальні знання, технології, підручники і т.д.), здатні забезпечити учасникам інноваційно-освітньої діяльності додатковий ефект (педагогічний, економічний і ін.) [8]. Особливу роль серед результатів інноваційно-освітньої діяльності грають інноваційні технології навчання, оскільки рівень інноваційної технологізації багато в чому визначає якість освіти, економічну ефективність і конкурентоспроможність вищого навчального закладу.

Інноваційні технології навчання будуються в основному в руслі особистісно-орієнтованого підходу і спираються на активну пізнавальну позицію студента (в руслі діяльнісного підходу).

Орієнтовна узагальнена модель інноваційного навчання передбачає:

- активну участь студента в процесі навчання (а не пасивне засвоєння інформації);
- можливість прикладного використання знань в реальних умовах (наприклад, під час практики);
- уявлення знань в різноманітних формах (а не тільки в текстовій);
- підхід до навчання як до колективної, а не індивідуальної діяльності;
- акцент на процесі навчання, а не на запам'ятовуванні інформації.

Рух від «традиційної» до «інноваційної» технології навчання – це в будь-якому випадку рух в напрямку зміни (поліпшення, посилення, розвитку) певних характеристик традиційного навчального процесу у вищому навчальному закладі, тобто в напрямку розкриття його невикористаного потенціалу.

Інноваційний підхід в освіті визначається через вміння і готовність керівників і викладачів проектувати і моделювати потрібний ВНЗ навчальний процес з використанням різних освітніх технологій на основі знання їх потенційних можливостей. Саме це робить процес навчання в навчальному закладі технологічним, тобто прогнозованим і максимально наближеним до запланованих результатів.

Креативність є джерелом усього нового, тому її цінують, заохочують і намагаються використати. Оскільки креативність як багатоаспектний феномен пов'язана зі стилем життя, розвитком вольової сфери, стилями і формами спілкування з людьми, новими умовами праці, рівнем культури й освіченості, новими підходами в освіті, очевидно, як вважає Л. Сліпчишин, що її розвиток потребує креативного середовища [31, с. 126].

Принцип креативності передбачає власне створення такого креативного середовища у системі професійної підготовки

майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності шляхом запровадження нестандартного мислення, усебічного розвитку творчого потенціалу, виявлення індивідуальності, особливості, неповторності особистості кожного студента у процесі навчання.

На думку українського науковця Р. Павлюка, «креативність – це творчі здібності індивіда, здатність породжувати незвичні ідеї, відхилятися від традиційних схем мислення, швидко вирішувати проблемні ситуації» [26].

Для становлення професійної майстерності майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності у рекреаційно-оздоровчій сфері впродовж навчання в Університеті «КРОК» використовувалися різноманітні форми теоретико-практичної діяльності:

Такий комплексний підхід до формування професійної майстерності дозволив усебічно та ефективно формувати їх готовність до проведення анімаційної діяльності у рекреаційно-оздоровчій сфері.

Процес розробки оздоровчих та розважальних програм включає рішення великої кількості різноманітних технічних і креативних завдань.

Менеджер з рекреаційно-анімаційної діяльності користується всім арсеналом проєктних засобів: від розробки сценарію до технічного конструювання; від функціонального аналізу – до організації та реалізації задуманої програми.

Серед професійно-значущих компетенцій слід зазначити:

- здатність аналізувати та визначати вимоги до проєкту рекреаційно-анімаційної програми та синтезувати набір можливих рішень завдань чи підходів до виконання розроблених і готових оздоровчо-розважальних заходів;

- здатність скласти докладну специфікацію вимог до рекреаційно-анімаційних програм та готувати повний набір документації оздоровчо-розважальних заходів, з основними економічними розрахунками для їх реалізації;

— здатність застосовувати методи наукових досліджень при створенні ігрових, оздоровчих програм та доводити новизну своїх концептуальних рішень.

З представленого списку компетенцій ми бачимо, що основний наголос робиться на дослідницьку діяльність, на проведення аналітичної роботи та складання документації для розробки і реалізації оздоровчо-розважальних програм. Для того, щоб майбутні фахівці в сфері рекреаційного туризму змогли стати частиною сучасного процесу надання туристичних послуг, темпи якого постійно прискорюються, необхідно впроваджувати нові методики викладання, які створять базу знань та систему раціональних розумових процесів, необхідні для роботи у професійному середовищі.

Організація тематичного заходу – справа творча і логічна одночасно. Організовуючи тематичні заходи, аніматорам слід проявити максимум винахідливості і вигадки, подбати, щоб він був викритий в яскраву емоційну форму, але ж, крім цього, аніматор повинен чітко скласти план-зміст заходу і провести SWOT-аналіз майбутнього проєкту. Професійний підхід до роботи, зокрема до проведення тематичних заходів, вимагає від сьогоденних аніматорів вміння складати сценарій втілювати його, аналізувати, передбачати сильні і слабкі сторони.

Як зазначав А. Вербицький, «для сучасного фахівця важливо вміти вирішувати проблеми, а не завдання, з готовими відповідями». Головним професійним критерієм фахівця з туризму є здатність його до вирішення складних проблем в умовах постійної невизначеності, від нього вимагається не просто готовність до успішної діяльності, а готовність до діяльності в сучасних умовах динамічних змін як в світі технологій, так і в суспільному житті, він також повинен бути здатний успішно діяти навіть в умовах відсутності в своїй базі знань готових алгоритмів, проявляючи творчість, творче мислення [6].

Засвоєння компетенцій на належному рівні відбувається лише в процесі практичної діяльності, в ході якої здійснюються необхідні дії і аналізуються результати їх виконання [25].

Тому метою освітнього закладу є створення необхідних умов для розвитку у студентів здатності самостійно вирішувати комунікативні, організаційні, світоглядні, моральні, пізнавальні та інші завдання. Студенти готують себе до успішної професійної діяльності, використовуючи соціальний досвід і набуваючи свій власний [18].

Тематична анімаційна програма являє собою подію, історію, дію, націлені на певну тему, питання. Все, що відбувається за цією програмою має відповідати обраній тематиці.

Кожен спеціаліст, який працює у сфері туристичної гостинності та рекреаційно-анімаційної діяльності, на початковому етапі роботи стикається з необхідністю проведення перед-проектного аналізу. Аналіз – це метод наукового дослідження виробів, явищ, понять, найголовніша складова художньо-творчої програми. Він включає багатосторонній розгляд засобів, локацій, приладів, інвентарю, тобто всього того, що в сукупності дає вичерпне уявлення про майбутню програму, що забезпечить відпочиваючому психо-емоційне задоволення та відновлюючий ефект. Тобто, за характером та спрямованістю розумових операцій мислення фахівців, пов'язаних з організацією вражень від відпочинку повинно бути дивергентним (творчим) і конвергентним (прямолінійним) одночасно. Термін дивергентне мислення походить від латинського слова «divergere», що означає «розходитися». Цей метод вирішення проблем можна назвати «віялоподібним». При аналізі причин та наслідків відсутній непохитний зв'язок. Це призводить до появи нових комбінацій, нових зв'язків між елементами. Отже, з'являється більше шляхів вирішення проблеми. Конвергентне мислення – це лінійне мислення, яке ґрунтується на поетапному виконанні завдання, дотримуючись алгоритмів. Сам тер-

мін походить від латинського слова «convergere», що означає «сходитися».

Що ж до змісту, то професійне мислення фахівців з рекреаційно-анімаційної діяльності є концептуально-образним, оскільки ідеї, концепції та візуальні образи є предметом осмислення в будь-якій розважальній чи спортивно-оздоровчій програмі за допомогою взаємозв'язку концептуально-аналітичного та креативного мислення.

Допомога у розвитку аналітичного та креативного типів мислення студентів, що опановують спеціальність «Туризм» може бути виражена у застосуванні нового універсального засобу проведення передпроектного аналізу, який буде задовольняти необхідним вимогам креативної ідейності та властивостям аналітичного характеру. Одним із таких засобів, пов'язаних із сучасним підходом у розвитку аналітичного стилю пізнання у студентів, з переважанням креативного мислення, може стати застосування мудборду як іноваційної методики дослідницького пошуку у передпроектному аналізі. На нашу думку, використання методу моделювання дозволить нам визначити позитивні властивості цієї методики у процесі освіти та цілісно вивчити процес формування готовності майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності в рекреаційно-оздоровчій сфері та проаналізувати окремі елементи та взаємозв'язок між ними.

Термін мудборд є досить новим в освіті. Тому на сьогоднішній день немає значних досліджень про вплив цього засобу проектування на розвиток мислення майбутніх спеціалістів у сфері туризму та на освітній процес загалом. Взагалі англійський термін moodboard при дослівному перекладі означає дошка настрою. Мудборд – це своєрідне прев'ю майбутньої рекреаційно-анімаційної програми. У сфері рекреаційного туризму він допомагає презентувати та погоджувати з клієнтом візуальні складові анімаційного проекту (рис. 6).

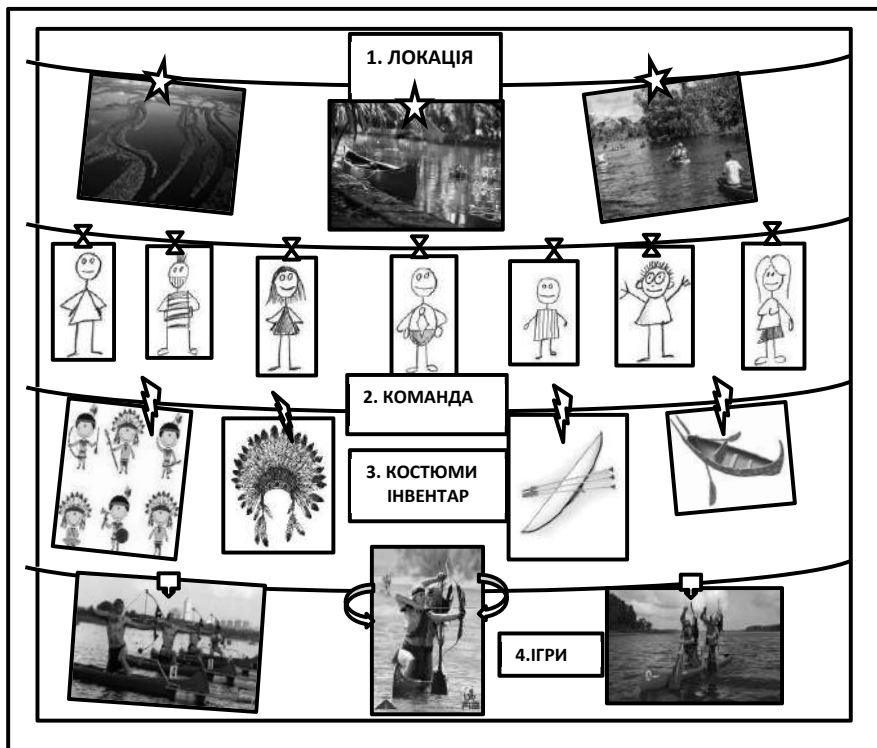

Рис. 6. Приклад оформлення мудборду

Джерело: власна розробка

Анімаційна послуга – це така ж послуга суб’єкта туристської діяльності, як послуги з розміщення, харчування, інформаційно-рекламного обслуговування, а також послуги установ культури, спорту, побуту тощо, спрямовані на задоволення потреб туристів.

Анімаційна послуга дозволяє залучити туриста до активних дій шляхом особистого контакту аніматора з туристом. Саме за допомогою мудборду може відбуватися взаємодія туриста з аніматором, такий метод надає можливість заздалегідь обговорювати програму та змінювати її компоненти. Особливо це

актуально в сучасних умовах обмеження пересування та використання очних зустрічей.

Використання онлайн мудборду дозволить туристу самому обирати анімаційні заходи (активіті – від англ. activity), що складовою анімаційної програми (спортивні змагання, вечірня розважальна програма, ігри на пляжі і т.д.), які для нього є найбільш прийнятними, від яких він отримує максимальне задоволення і позитивні емоції.

Основні пріоритети використання мудбордів у розробці рекреаційно-анімаційної програми:

1. Візуалізація.
2. Фокусування.
3. Мотивація.
4. Натхнення.

Правильно зроблений мудборд буде не тільки мотивувати, а надихати на щоденну роботу.

Дошка настрою майбутньої рекреаційно-анімаційної програми може бути сповнена візуальних ефектів:

- фотографії і зображення;
- текст;
- заголовки, слогани;
- колірні палітри;
- шрифти;
- елементи дизайну;
- приклади аналогічних продуктів;
- логотипи;
- іконки, кнопки тощо.

Якщо є такі ключові слова, як «тропічний», «сонячний», «екзотичний» або навіть «затишний», «шикарний» або «безтурботний», використовуйте і їх. Іноді почуття і емоції, які викликає місце, можуть бути настільки ж корисними, як і фотографії.

Мудборд може остаточно сформувати уявлення про підсумковий продукт як у замовника, так і у виконавця. Можна в

будь-який момент повернутися до візуального зображення ідеї, якщо раптом виникнуть суперечки при їх реалізації. У цій тактичній формі цей метод дозволяє клієнту краще взаємодіяти з процесом мислення розробника проекту і краще орієнтуватися в напрямку створення рекреаційного процесу і кінцевого результату анімаційної програми.

Створити дошку настрою можна двома способами:

1. Фізично. Ця дошка настрою – це дошка, яку ви створюєте з фізичних матеріалів, таких як папір, тканина і фарба.

2. У цифровому вигляді. Цей мудборд існує на цифровому програмному забезпеченні і на комп'ютерних платформах.

Цифрові дошки настрою набагато гнучкіші, ніж їх фізичні аналоги:

- ви не обмежені невеликим простором;
- ви можете курирувати зображення з усього Інтернету;
- ви можете легко поділитися своєю дошкою настрою з людьми по всьому світу.

Оскільки цифрові дошки настрою настільки гнучкі, є маса різних способів їх створити. Ви можете використовувати одну з багатьох цифрових платформ для коригування своїх зображень або навіть можете просто створити папку і помістити туди зображення. Ви можете створити дошку настрою двох типів: фізичну дошку і повністю цифрову. Деяким людям легше знаходити і зберігати натхнення на своїх телефонах або комп'ютері, і це також забезпечує легкий доступ, будь ви вдома або в дорозі. Для інших наявність фізичної копії дошки настрою і можливість фізично маніпулювати, переміщати і планувати фотографії та вирізки допомагають втілити бачення в життя.

Дошка настрою дуже корисна, коли вона постійно оновлюється. Творче мислення – ключ до виживання. Ці якості дуже важливі, коли мова йде про аспекти регіонального розвитку туризму.

Включаючи практично все, що допомагає визначити напрям та розширити можливості та кордони внутрішньої творчості,

фахівці вважають дошки настрою ключовим елементом в процесі проектування анімаційної діяльності.

Лише здорова людина має здібність успішно навчатися, може мати високу працездатність та психічну зрілість, може бути витривалою не тільки до фізичних, але й до психічних стрес-факторів. Важливим фактором в успішному засвоєнні обраної спеціальності є формування культури здоров'язбереження майбутніх фахівців, яка відображає рівень освіченості людей у сфері їх життєдіяльності.

Успіх людини в професійній діяльності пов'язаний з її здоров'ям тісним чином. Вплив здоров'я на кар'єру і кар'єри на здоров'я є обоюстороннім. Професійну придатність не обмежує відсутність порушень в стані здоров'я, але виключає «медичні» перешкоди на шляху професійного розвитку. З іншого боку, успіх у професійній діяльності є одним з найважливіших джерел впевненості в своїх силах та позитивних емоцій, а це головні «лікарі» при будь-якій духовній або фізичній недугі.

Проблема професійного здоров'я сьогодні привертає до себе все більшу увагу вчених. В. Пономаренко розглядає професійне здоров'я як можливість організму людини зберегти необхідні захисні і компенсаторні механізми, що забезпечують працездатність на всіх етапах професійної діяльності у всіх умовах [29]. Здоров'я в рамках такої концепції розглядається як сукупність психофізіологічних і фізіологічних параметрів, які забезпечують високу надійність діяльності та професійне довголіття. Йдеться про взаємозв'язок між станом здоров'я та резервними можливостями організму, що і визначає ефективність професійної діяльності.

Основною проблемою даної концепції є взаємозв'язок функціонального стану організму та оцінки функціональних резервів. Що гучніше запас функціональних резервів, тим більша ймовірність ефективності професійної діяльності та професійного довголіття.

Однією з важливих умов успішності та ефективності професійної підготовки фахівця з рекреаційно-анімаційної діяльності є зміцнення здоров'я, всебічна фізична підготовленість до професійної діяльності, придбання практично важливих знань з фізичної культури.

Дослідження показують, що багато аспектів роботи в туристичній галузі стосуються збереження здоров'я і сприяють йому. Спектр функціональних обов'язків фахівця з туризму дуже широкий і включає такі, що в різному обсязі забезпечують здоров'язбереження клієнтів (організація роботи з профілактики захворювань клієнтів, допомога їм в оволодінні основами культури здоров'я, санітарно-гігієнічними нормами; забезпечення соціального захисту прав громадян в питаннях охорони здоров'я та ін.). У зв'язку з цим, висококваліфікований фахівець з туризму повинен бути компетентним у питаннях збереження і зміцнення здоров'я клієнтів.

Компетентність здоров'язбереження розуміється як інтегральна характеристика особистості фахівця, що визначає його здатність і готовність вирішувати професійні завдання, що пов'язані з реалізацією здоров'язберігаючої діяльності в процесі надання допомоги з використанням знань, умінь, професійного і життєвого досвіду на основі сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до здоров'я і професійно важливих якостей особистості.

Для ефективного здійснення професійної діяльності в сфері здоров'язбереження фахівця з туризму повинні бути притаманні професійно важливі особистісні якості (особистісний компонент): самоконтроль і самокритичність; високий рівень креативності та професійної самосвідомості; стресостійкі якості (фізична тренованість, самоналаштування, вміння керувати своїми емоціями); оптимізм; прагнення до підвищення рівня свого здоров'я.

У табл. 5 представлені фактори, що визначають професійне здоров'я фахівця економічної сфери, їх сутність та необхідна позиція особистості.

Таблиця 5

№ п/п	Фактори	Сутність	Позиція особистості
1.	Емоційні	різні емоційні стресові фактори, що впливають на професійне здоров'я	здатність людини протистояти стресам, проявляти свої емоції і керувати ними, адекватно оцінювати емоції оточуючих, що характеризує її емоційну стійкість.
2.	Когнітивні	знання про професійне здоров'я, про основні чинники, що зміцнюють та ушкоджують здоров'я, про його ролі в житті	вміння людини приймати адекватні рішення, виділяти головне, знаходити інформацію, якої бракує, здатність мислити, стійкість і концентрація уваги, критичність мислення, професійна пам'ять, професійна спостережливість, швидкість прийняття рішень, їх обсяг і правильність, здатність мислити оперативно та позитивно
3.	Поведінкові	вибір певної стратегії поведінки в стресовій ситуації	здатність швидкої адаптації до вимог ситуації шляхом оволодіння, пом'якшення або ослаблення цих вимог

Джерело: [4]

Професія висококваліфікованих тураніматоров вимагає великого напруження сил і енергії, залучення творчого потенціалу, пов'язаний з високою відповідальністю за життя і здоров'я клієнтів, а відповідно і своє власне. Високі темпи розвитку суспільства висувають нові, більш жорсткі вимоги до здоров'я людини, і особливо молодого фахівця, який входить в нові для себе умови, пов'язані з напруженою психічних і фізичних можливостей.

Незаперечною якістю, яка лежить в основі успішного формування соціально активної особистості, є стан її здоров'я. Од-

нак слід визнати, що для сучасного періоду розвитку суспільства, навпаки, характерне різке погіршення фізичного, психічного і морального здоров'я, зниження резервів життєдіяльності людини.

Однією з важливих умов успішності та ефективності професійної підготовки фахівця з туризму, а особливо, рекреаційно-анімаційної діяльності є зміцнення здоров'я, всебічна фізична підготовленість до професійної діяльності.

В основу моделі формування здоров'язберігаючих компетентностей майбутніх спеціалістів з туризму покладено: принцип актуальності, який відображає проблеми, що пов'язані зі здоров'ям, культурними, соціальними нормами і цінностями; принцип доступності, відповідно до якого респонденти отримують оптимальний для засвоєння обсяг інформації щодо здоров'я, складові здорового способу життя, соціально-психологічні особливості процесу здоров'язбереження; принцип послідовності, який передбачає виділення базових етапів і блоків при здійсненні процесу формування здоров'язберігаючих компетентностей; принцип системності, який дозволяє освоїти знання й навички, що стосуються самопочуття, у вигляді цілісної системи; принцип усвідомлення, який вважається можливим при повному розумінні відповідальності за своє самопочуття і самопочуття оточуючих.

Сформовані здоров'язберігаючі компетентності передбачають наявність не лише знань, умінь і навичок ефективного керування стилем особистого життя, менеджменту здорового середовища, а й розвиток таких професійно-особистісних якостей як емпатія, толерантність, самоконтроль, культура спілкування, адаптація до змінних умов існування, здатність орієнтуватися і самовизначатися в різних сферах життєдіяльності, адекватна поведінка в різних життєвих ситуаціях.

Специфіка професійної діяльності фахівця з рекреаційно-анімаційної діяльності полягає в тому, що:

1) рекреаційна діяльність спрямовується на формування здорового способу життя, моральне та фізичне оздоровлення;

2) фахівець з рекреаційно-анімаційної діяльності має бути людиною, здатною не тільки до організації туристських походів, розв'язання технічно-тактичних проблем спортивних та оздоровчо-масових заходів, а й до виконання педагогічної, психологічної, юридичної, геологічної, дослідницької, медичної діяльності;

3) фахівець з рекреаційно-анімаційної діяльності має виконувати різноманітну змістовно-корисну діяльність (історико-краєзнавчу, оздоровчу тощо).

Все це підтверджує необхідність визначення його нової функції професійної діяльності, спрямованої на фізичний розвиток людини, збереження її здоров'я, задоволення потреб в активному дозвіллі.

Нашою метою є виховання спеціаліста-інтелігента трояко: валеологічно (знати як бути здоровим), професійно (визначити життєвий шлях), духовно (знайти свій ідеал).

Разом з тим можна було б відзначити ряд пунктів такої програми, які орієнтовані на підтримку фізичного та психічного здоров'я фахівців туристичної сфери, що активно включені в професійну діяльність. До них належать:

- готовність до постійного самозмінювання;
- внутрішня відповідальність за власне здоров'я;
- здатність жити в злагоді з самим собою, внутрішня збалансованість;
- оволодіння прийомами самовідновлення після перевантажень;
- вироблення адекватних засобів подолання небажаних станів;
- оволодіння прийомами психічної саморегуляції і нормалізації рівня працездатності, усунення наслідків професійного стомлення;

- попередження можливих особистісних деформацій у своїй професії;
- протидія професійному старінню і підтримка свого інтелектуального, творчого потенціалу;
- виключення зі свого життя саморуйнівних стратегій поведінки;
- розвиток навичок самоконтролю за перебігом розумового процесу,
- вміння в потрібний час здійснювати розумову релаксацію (досягати «тиші» розуму, розумового спокою) [15].

В процесі підготовки до професійної діяльності фахівців з туризму створені соціально-психологічні умови для формування ціннісного і свідомого ставлення майбутніх фахівців з туризму до свого здоров'я, підвищення мотивації до здорового способу життя, активації навчально-пізнавальної діяльності, самопізнання і самоактуалізації, комунікативних здібностей, вдосконалення психофізичних здібностей, підвищення рівня фізичної підготовленості через використання цілеспрямованих активних соціально-психологічних методів навчання і допомоги; участі у підготовці та реалізації оздоровчо-масових і рекреаційних проектів, спортивних заходів; інтерактивних лекцій, лекцій-диспутів; проведення соціально-психологічних, адаптаційних і психофізичних тренінгів, тренінгів взаємодії, спільної діяльності, соціальної та комунікативної компетентності, толерантності, креативності.

Форми роботи студентів щодо формування культури здоров'я та здорового способу життя:

1. «Навчально-пізнавальна діяльність»

1.1. Навчальна (аудиторна) програма – теоретична та практична підготовка з застосуванням інноваційних здоров'язбеігаючих технологій.

1.2. Волонтерська діяльність – соціально-педагогічна робота у профілактичному, просвітницькому, реабілітаційному, рек-

реативному, інформаційно-рекламному, охоронно-захисному, соціально-побутовому та спортивно-оздоровчому напрямках.

1.3. Неспеціальна фізична освіта: свідома побудова здорового способу життя.

2. «Тілесно-психологічні практики»:

2.1. Новітні технології рухової активності: фітбол; степ-аеробіка; боді-білдінг; атлетична гімнастика; фітнес-йога; функціональна гімнастика; роупсскіпінг; стретчинг; Пілатес; спортивні та рухливі ігри.

2.2. Фізична реабілітація та психосоматичне оздоровлення: ароматерапія, психопластика, антистресова гімнастика, аутогенне тренування.

3. «Дозвілєва рекреація»:

3.1. Змагання та спортивні свята: розвиток вольових та моральних якостей, почуття особистої гідності та обов'язку.

3.2. Рекреаційні проекти: вечора здоров'я і відпочинку; профілактичні заходи в період канікул; проведення днів здоров'я;

3.3. Спортивно-оздоровчі клуби за інтересами.

4. «Здоров'ятворча діяльність».

4.1. Розважальні шоу програми

4.2. Тематичні проекти до традиційних міжнародних та національних свят стосовно здоров'я.

Для оптимізації процесу формування здоров'язберігаючих компетенцій та здорової особистості в сучасних умовах необхідно: впровадження нових здоров'язберігаючих технологій навчання; проведення моніторингу стану фізичного, психічного та соціального здоров'я студентів; розробка спортивно-оздоровчих заходів; підвищення престижу здоров'я і здорового способу життя серед студентів, викладачів, можливо навіть, батьків, широкої громадськості; здоров'язберігаюче наповнення всіх, без винятку, аспектів виховання та навчання.

Уміння і навички, що стосуються здорового способу життя і безпеки життєдіяльності, потребують багаторазового впровад-

ження, тому в організації їх застосування в практичній діяльності переважають практичні вправи і ігрові ситуації, індивідуальна і групова діяльність. Основні форми, які застосовувалися в процесі формування здоров'язберігаючих компетентностей зображені на рис. 7.

Головне завдання вищого навчального закладу у процесі виховання – позитивна зміна в ставленні студентів до власного здоров'я. Для цього колектив викладачів і адміністративних

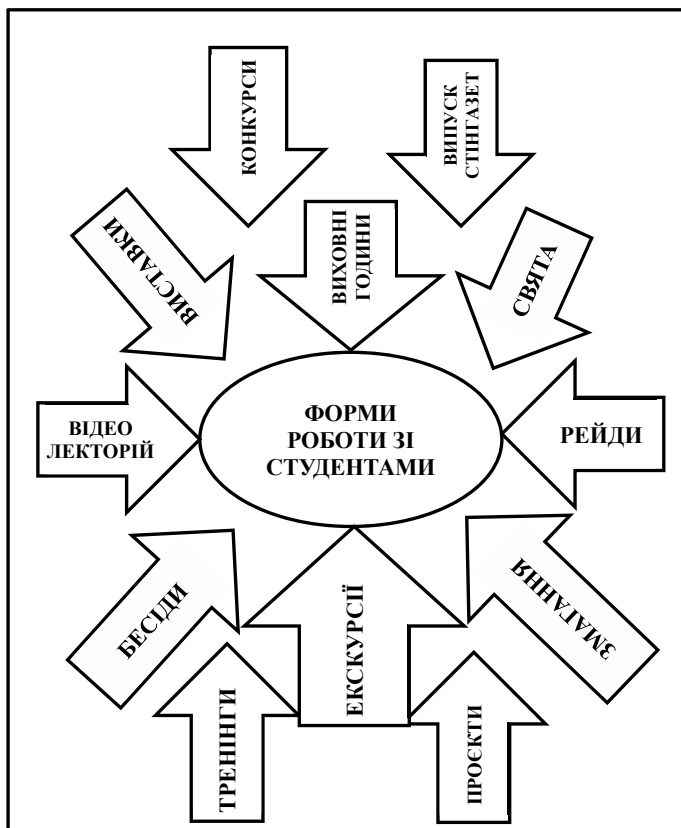

Рис. 7. Форми роботи зі студентами в процесі формування здоров'язберігаючих компетентностей

Джерело: власна розробка

працівників університету тісно співпрацює зі студентським самоврядуванням. Для співпраці з цими осередками дієвими є такі заходи: 1) організація різноманітних конкурсів: краший твір на валеологічну тематику; 2) реклама антинікотинової пропаганди; 3) удосконалення оздоровчо-спортивної бази навчального закладу і гуртожитку для студентів; 4) дотримання здоров'язберігаючих норм у навчально-виховному процесі; 5) зосередження уваги молоді на особистісному та соціальному значенні здоров'я та культури здоров'я; 6) вибір мотивів усвідомлення потреби у здоровому способі життя, культурі здоров'я.

Застосування основних прийомів і методики формування культури здоров'я формування і збереження проходило на планово-формуальному етапі впровадження програмно-цільового проекту нашого дослідження.

Однією з умов в процесі формування здоров'язберігаючих компетентностей особистості студентів є забезпечення інтеграції навчальної та позанавчальної діяльності. Позанавчальна діяльність – це один з видів діяльності студентів, спрямований на соціалізацію, розвиток творчих здібностей у позанавчальний час. Виховна робота, що проводиться в позанавчальний час, доповнює і поглиблює виховання, здійснюване в процесі навчання. Основними завданнями позанавчальної діяльності визнані: створення сприятливих умов для прояву творчих здібностей; наявність реальних справ, доступних для студентів і які мають конкретний результат; внесення в неї романтики, фантазії, елементів гри, оптимістичної перспективи і піднесеності.

Позанавчальна (позааудиторна) діяльність студентів в Університеті «КРОК» – діяльнісна організація на основі варіативної складової базисного освітнього плану, організована учасниками освітнього процесу, відмінна від аудиторної системи навчання: секції за видами спорту, клуби за інтересами: вихідного дня, спортивно-оздоровчий, фітнес-клуб, рекреаційні проекти,

екскурсії, екологічні рейди, круглі столи, конференції, диспути, шоу-програми, концертно-розважальні проекти, студентські наукові товариства, олімпіади, змагання, пошукові та наукові дослідження і т.д.

Дух змагання в житті Університету вносять різного виду конкурси, турніри, фестивалі та інші форми змагань. Ці змагання проводяться і в сфері спорту. Внутрішні університетські змагання: фестиваль степ-аеробіки, Чемпіонат з футболу та настільного тенісу, турнір шахістів, змагання на першість з волейболу, баскетболу, силового триборства, армрестлінгу, конкурс «Рекорди КРОКу». Стимулюючі змагання між групами, які проводяться протягом всього навчального року – «КРОК-фіт» на визначення звання «Best group», студенти цієї групи крім результатів у спортивних змаганнях, борються за звання самої здорової групи (за показниками медичного департаменту – відсутність на заняттях через хворобу), найрозумніша група (за рейтингами успішності зимової заліково-екзаменаційної сесії), сама діяльніша група (за кількістю студентів, задіяних в загально-університетських внутрішніх і зовнішніх проектах і заходах). Група нагороджується ректорською поїздкою до Карпат.

Змагання міжвузівських масштабів: районні та міські особисто-командні змагання з видів спорту, участь в щорічній Спартакіаді вищих навчальних закладів III–IV рівня акредитації. У галузі художньої самодіяльності: щорічні спортивно-розважальні конкурси, обов'язкові показові номери спортивної майстерності, флешмоби в загально-університетських розважальних та інших масових заходах.

Для підвищення відповідального ставлення до навчання, вирішення завдань розумового виховання застосовуються громадські огляди знань, організуються предметні гуртки, влаштовуються «предметні тижні», олімпіади для пропаганди певних областей знання і залучення до них уваги студентів. Тематичні мотиваційні конкурси, присвячені Міжнародним і на-

ціональним святam: «Даєш здоровий старт!», який проводиться в першу декаду вересня і присвячений Дню фізкультурника, конкурс на здорову газету «Здорові студенти – здорові ЗВО – здорова нація», присвячений Міжнародному Дню здоров'я (7 квітня) – студентські газети висвітлюють відношення студентів до здоров'я та рефлексивне бачення даної проблеми в сучасних умовах. Робота з випуску газет згуртовує студентів, що виборюють свої таланти з копірайтерства: написанні нарисів, фейлетонів, віршів, малюнків, колажів та коміксів, «Операція «Чисте повітря», присвячена Міжнародному Дню відмови від паління.

Великий розвиток отримала в Університеті спортивно-оздоровча, туристична і екологічна робота. Основними завданнями спортивно-оздоровчої і туристичної діяльності є: 1) активне сприяння фізичному і духовному вихованню студентів, впровадження фізичної культури і спорту в повсякденне життя, організація роботи по зміцненню здоров'я; 2) проведення фізкультурно-оздоровчих і спортивних заходів серед студентів, викладачів, співробітників; 3) проведення змагань, конкурсів серед команд факультетів та студентів, які проживають в гуртожитку з видів спорту; 4) активна пропаганда фізичної культури, спорту і здорового способу життя;

Туристичні походи проводяться різного цільового призначення і тривалості:

1. Туристичний похід вихідного дня проводиться з метою організації та проведення активного відпочинку, дозвілля, спортивних змагань.

2. Проект «КРОК до вершин» – підкорення вершин Карпат – даний проект націлений на активний відпочинок студентів у період канікул. Проживання в екологічно чистому регіоні Карпат. Кожен день учасники починають свій ранок з рухливої гімнастики, з застосуванням елементів йоги та пілатесу, щоб налаштуватися на активний та насичений подіями день. Заняття проходять на свіжому повітрі та обов'язково під наглядом

кваліфікованих спеціалістів. Протягом всього періоду особлива увага приділяється харчуванню студентів і оздоровчим процедурам (масажі, сауна, водні процедури, відвідування термальних басейнів, а також вживання цілющої мінеральної води). Практичні тренінги, ігри та квести на розвиток креативності, вечірні розваги, сприяють формуванню у студентів позитивної самооцінки, навичок здорового способу життя. Основним завданням є розвиток морально-вольових і фізичних якостей у процесі підкорення вершин Карпат різної висоти і складності маршруту (Захар Беркут, Маківка, Парашка, Піп Іван, Пікуй, Говерла).

З метою підвищення екологічної свідомості у студентів, переконаності в необхідності дбайливого ставлення до природи, розумного використання її багатств, природних ресурсів, щорічно, в день навколишнього середовища спільно з організацією «Київзеленбуд» проводиться екологічний рейд «Парк КРОКівського періоду». Студенти проводять прибирання території парку «Нивки», щоб допомогти комунальникам привести в порядок паркову зону після зими, а також висадку клумб в міській зоні поруч з Університетом.

Велика увага приділяється всім формам фізкультурно-спортивної роботи, починаючи від колективного походу всією групою на каток, в боулінг, походів на лижах, ігор на свіжому повітрі в волейбол, футбол, баскетбол. В тому числі і спільні заходи оздоровчо-спортивного характеру з батьками, що сприяють усвідомленню необхідності ведення здорового способу життя, розвитку колективізму, дружби. Ці заходи проводяться протягом начального року і дають орієнтири щодо активного проведення вільного часу і дозволяють з користю для здоров'я усієї сім'ї: проект «Сімейний вікенд», «КРОК-family».

Ми визначаємо, що такі методи, як ігровий, змагальний, специфічний, проблемний, дослідницький, тренінговий, фізкультурно-оздоровчий, групових дискусій дозволяють оптимі-

зувати процес виховання та набуття необхідних теоретичних і практичних знань та вмінь, застосовувати у навчальному процесі інноваційні здоров'язберігаючі технології, а також зумовлюють відкритість, гнучкість, варіативність і динамічність процесу формування здоров'язберігаючих компетентностей майбутніх фахівців з туризму.

Організація продуктивної взаємодії під час формування здоров'язберігаючих компетентностей відбувається шляхом спільного обговорення ситуацій, коли активність студентів спрямована на предмет спілкування. Застосування інтерактивних методів навчання. Загальновідомо, що слово «інтерактив» запозичене з англійської мови й походить від слова «interact» (inter – взаємний та act – діяти), тобто інтерактивний – це здатний до взаємодії, діалогу. Сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної активної взаємодії всіх учасників навчального процесу. Тому це співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове, навчання у співпраці), де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами освітнього простору, розуміють, що вони роблять, й рефлексують з приводу того, що вони знають, уміють і здійснюють.

Зазначимо, що організація інтерактивного навчання передбачає моделювання життєвих ситуацій, використання рольових ігор, спільне вирішення проблем на основі аналізу обставин та відповідної ситуації. Воно ефективно сприяє формуванню у студентів комплексу навичок і вмінь, виробленню цінностей, створенню на заняттях атмосфери співробітництва й взаємодії. Важливе значення мають інтерактивні методи навчання і в формуванні та розвитку здоров'язберігаючих компетентностей студентів.

Методичне забезпечення реалізації умови інтерактивного навчання здійснюється нами за допомогою використання дискусійних методів організації пізнавальної діяльності студента.

Діалог – складний, багатофункціональний, соціально-психологічний феномен, який пронизує весь життєвий простір людини, як на психофізичному рівні, так і на рівні соціальних відносин між людьми;

Дискусія – метод групового навчання, що забезпечує активне залучення учнів в обмін думками, ідеями і міркуваннями про способи вирішення будь-якої проблеми, публічне обговорення спірної проблеми, що використовується для цілеспрямованого впливу на свідомість і формування соціально цінних переконань.

Тренінговий метод у нашому дослідженні застосовується для удосконалення умінь та навичок у процесі фізичного виховання, удосконалення спортивної майстерності у процесі навчально-тренувальних занять, різних спортивних змагань у спортивно-масових і фізкультурно-оздоровчих заходах, спортивних свят, туристичних походах та екскурсіях тощо.

Зазначимо, що спортивно-орієнтовані тренінги – це педагогічно організований процес, який характеризується всіма основними ознаками направленої процесу навчання, виховання і самовиховання у спортивному тренуванні, заснованого на існуванні творчого напруження, направляючою роллю якого є суб'єктні відносини «викладач-студент», «студент-викладач».

Для того, щоб у процесі професійної підготовки, набуття майбутніми фахівцями з туризму здоров'язберігаючих компетентностей перетворилось на потребу, необхідним є створення такого середовища у закладі вищої освіти, яке: матиме виховний, формувальний вплив на студентів; сприятиме розвитку самоосвіти майбутніх спеціалістів щодо здоров'язбереження, активній участі студентів у різних видах здоров'язберігаючої діяльності; забезпечить можливість продуктивної взаємодії між викладачем і студентами.

Створення сприятливого емоційно-комфортного освітнього середовища та взаємодії між викладачем і студентами відбувається впродовж всього періоду навчання шляхом підтримки

студентів у виконанні поставлених завдань під час занять; надання кожному студенту можливості бути активним учасником процесу та відчувати себе частиною колективу. Так, вміння взаємодіяти не лише з викладачем, а й один з одним, студенти мали змогу продемонструвати під час розробки, підготовки та реалізації рекреаційних проектів, змагань з видів спорту, самостійних тренувальних занять оздоровчої направленості, проведення фітнес-тренувань, фізкультхвилинок і фізкультпауз в процесі лекційних занять.

Серед традиційних методів проведення занять з фізичного виховання у вищому навчальному закладі чільне місце займають сучасні фізкультурно-оздоровчі технології та велике розмаїття фітнес-програм. У даному контексті поняття «технологія» включає в себе парадигмальні основи спеціальних знань і практичного досвіду реалізації фізкультурно-оздоровчого потенціалу різних, як традиційних, так і нових, зазвичай інноваційних форм рухової активності з використанням сучасних засобів забезпечення та контролю. Поняття фітнес-технології (фізкультурно-оздоровча технологія) об'єднує процес використання засобів фізичного виховання в оздоровчих цілях і наукову дисципліну, котра розробляє й удосконалює основи методики побудови фізкультурно-оздоровчого процесу у вищому навчальному закладі.

Практичним застосуванням фізкультурно-оздоровчих технологій на аудиторних заняттях з фізичного виховання протягом впровадження програмно-цільового проекту були різні фітнес-програми, що становлять основний зміст діяльності студентів на практичних заняттях (функціональна гімнастика, туризм, теренкур, біг за скаутською методикою, оздоровчомасові види спорту, нетрадиційні вправи інноваційного характеру тощо). Фізкультурно-оздоровчі технології найбільш поширені в сучасних видах рухової активності – програмах з атлетизму, степ-аеробіки, Пілатесу (Pilates), Каланетики, фітнес-

йоги, стретчингу (Stretching), фітбол-аеробіки (Fitbol), аеробіки зі скакалкою (Rope skipping), різновидів танцювальної аеробіки тощо. Фізкультурно-оздоровчі технології нами застосовувалися на аудиторних заняттях з фізичного виховання та комплексно сприяли зміцненню здоров'я, підвищенню емоційного фону, покращенню комунікативно-регулятивних здібностей, формуванню стійкої мотивації до занять фізичними вправами та вдосконалення системи знань в сфері фізичної культури, спорту, фітнесу і велнесу, ефективного використання часу для планування і реалізації оздоровчих програм.

У процесі дослідження форм впливу на розвиток культури здоров'я та мотивації до здорового способу життя нами виявлено, що отримані знання необхідні для визначення особистісного потенціалу, підвищення рухової активності студентів, формування у них мотиваційних потреб (пізнання своїх прагнень як особистості, визнання пріоритетних мотивів до занять фізичними вправами), а переживання емоцій у процесі самопізнання скоригували ставлення до себе, утворюючи особистісну самооцінку, яка характеризується змістовним та емоційним векторами.

Для становлення професійної майстерності майбутніх фахівців з туризму до анімаційної діяльності у рекреаційній сфері та для більш ефективного володіння навичками складання анімаційних програм впродовж навчання в Університеті «КРОК» практичні заняття проводилися з використанням таких видів рухової активності, як оздоровчий фітнес, рухові, рекреаційні, спортивні ігри, заняття силової спрямованості, квести та рухливі ігри.

Такий комплексний підхід до формування професійної майстерності дозволив усебічно та ефективно формувати готовність студентів до рекреаційно-анімаційної діяльності.

Також студенти закріпили вміння та сформували практичні навички: організації та проведення рухливих ігор та анімацій-

них розваг на відкритих майданчиках; організації та проведення ігор та розваг в приміщенні; розроблення програм занять з різних видів рухової активності: вправи без предметів та з предметами; організації та проведення ігор та розваг під час корпоративних свят; ведення документації (плани, програми анімаційних заходів, сценарії).

Отже, розвиток туризму в Україні є однією із перспективних галузей для національної економіки, яка дозволить забезпечити значний внесок у вигляді нових робочих місць, збільшення надходжень від зовнішньоекономічної діяльності та поповнення державного бюджету через сплату податків.

Протягом багатьох років туристична галузь України розвивається дуже повільними темпами. Основною проблемою розвитку туризму в Україні є неефективне та нераціональне використання природних ресурсів, якими багата країна, а також недостатність чіткої стратегії розвитку індустрії туризму та її регулювання і державної підтримки. Пандемія 2020 року, спричинена поширенням вірусу COVID-19, додала нових викликів туристичній галузі. Вважаємо, що внутрішній туризм в умовах пандемії та в посткарантинний період стає пріоритетним та потребує якнайшвидшого розвитку в Україні, що дозволить вітчизняним суб'єктам туристичної діяльності збагатити свою туристичну пропозицію та залучити до свого бізнесу різні верстви населення. І в цьому сенсі вважаємо за необхідне виділити, активний розвиток внутрішнього тематичного туризму є одним із стратегічних напрямків щодо підняття рівня якості вітчизняних туристичних послуг до європейських стандартів, прискорення розвитку вітчизняного туризму та приваблення більше туристів як з України, так і із зарубіжжя. Конкуレントоздатними будуть ті оператори туристичного ринку, які раніше за інших додадуть своєму туристичному продуктові нові споживчі якості і властивості і зуміють зацікавити споживача новаціями.

Країна відчуває гострий дефіцит фінансових інвестицій. Тим більш необхідним стає потреба у вітчизняних учених, фахівцях, викладачах, видавцях. Система підготовки кадрів для сфери туризму повинна бути багатоплановою, гнучкою, мобільною, щоб у максимально короткий термін вона була спроможна реагувати на будь-які зміни на туристичному ринку, була здатна успішно перешикуватися і сприяти тому, щоб туристська сфера стала однією із найприбутковіших галузей національної економіки.

Спрямованість у майбутнє потребує розробки нових освітніх моделей професійної підготовки фахівців, здатних забезпечити сталий розвиток цивілізації. Нинішня криза освітньої системи пов'язана з тим, що будучи за своєю природою явищем консервативним, освіта у своєму розвитку відстає від динамічного суспільного розвитку. А випускники навчальних закладів, зустрівшись з викликами вільного ринку, часто відчувають розгубленість, труднощі у вирішенні професійних і життєвих проблем.

Відповідність змісту навчання вимогам майбутньої професійної діяльності, зв'язок навчання з виробничою практикою, навчання на робочому місці, взаємозв'язок теоретичних курсів із практичними предметами, тривале стажування на робочих місцях під час навчання у вищому навчальному закладі – ось те, що формує основу висококваліфікованих спеціалістів сфери туризму.

На нашу думку, завдяки анімаційній діяльності, застосування якої активізує соціально-педагогічне середовище, розширюється виховний простір ВНЗ, визначаються та фіксуються різноманітні зв'язки з соціумом, робиться крок до вирішення проблем сучасного соціального життя студентської молоді. Особливу увагу викликають засоби анімаційної діяльності – мистецтво (театралізація, арттерапія, хореографія, кіно та інші), гра, народні традиції, туризм, можливості музейної та бібліотечної складових соціокультурної сфери. Ці засоби є нестандартними, саме такими, яких потребує сучасна молодь.

Таким чином, особливістю навчання фахівців з анімації в сучасних соціально-економічних умовах є глибоке сегментування ринку споживачів освітніх послуг; гнучкість системи навчання (навчальні програми розробляються з урахуванням потреб підприємства-замовника); акцент на практичне оволодіння спеціальністю студентами.

Виходячи з того, що анімаційна робота вимагає різних прийомів, які ставлять за обов'язок аніматора бути компетентним, кваліфікованим, здійснювати різноманітну практику історичної, культурної, художньої, громадської, спортивної, прикладної та інших видів діяльності, нами щорічно вдосконалюється Робоча навчальна програма та оновлюються зміст лекційних, семінарських та практичних занять з дисципліни «Організація анімаційної діяльності». Отримані студентами знання, навички та вміння в сфері туристської анімації підвищують психофізичну готовність до професійної діяльності, формують професійно-важливі компетенції та сприятимуть вдосконаленню професійної підготовки кадрів для внутрішнього регіонального туризму, а також ефективної розробці та реалізації анімаційних програм на основі вітчизняного фольклорно-етнографічного потенціалу.

За результатами дослідження ми сподіваємося, що нам вдасться доповнити профіль аніматора спортивно-оздоровчих заходів і підвищити рівень якості обслуговування в сфері туризму, а також туристичні агентства та важливість навчання аніматорів і їх сталість у світі туризму.

Список використаних джерел

1. Ассоциация туроператоров Как коронавирус поменял стратегии продвижения. URL: <https://www.atorus.ru/news/press-centre/new/51312.html>
2. Байлик С.І., Кравець О.М. Організація анімаційних послуг в туризмі : навч. посібник. Харків : ХНАМГ, 2008. 197 с.

3. Булигіна І.І., Гаранін М.І. Про анімаційної діяльності в туристських та спортивно-оздоровчих установах. *Теорія і практика фізичної культури*. 2000. №11. С.31-34.

4. Бурлакова І.А. Психологія професійного здоров'я фахівців економічної сфери : [монографія]. К.; Ніжин : ПП Лисенко. 2017. 364 с.

5. Власова Т.И. Анимационный менеджмент в туризме : учеб. пособие. Москва. Издательский центр «Академия», 2010. 320 с.

6. Вербицкий А.А., Ильязова М.Д. Инварианты профессионализма: проблемы формирования: монография. Москва : Логос, 2011. 288 с.

7. Газаматова А.А., Никонова Я.И. Анимационные программы как инструмент развития туризма. *Международный студенческий научный вестник*. 2015. № 4-3.

8. Грабовська Т.І., Талапканич М.І., Химинець В.В. Інноваційний розвиток освіти: особливості, тенденції, перспективи. Ужгород, 2006. 232 с.

9. Грачова О.Ю. та ін. Організація туристичного бізнесу: технологія створення турпродукту: навчально-практичний посібник. Москва : Видавничо-торгова корпорація «Дашков і К», 2009. 276 с.

10. Дружилов С.А. Профессионалы и профессионализм в новой реальности: психологические механизмы и проблемы формирования. Сибирь. Философия. Образование. Альманах СО РАО, ИПК. Новокузнецк, 2001 (выпуск 5). С.46-56.

11. Дюмазедье Ж.Р. На пути к цивилизации досуга. *Вестник Московского университета*. Серия 12. Социально-политические исследования. № 1. 1993. С. 83–88.

12. Засимович Е.С., Волобуева И.И. Новый язык туризма – анимация. *Современные проблемы сервиса и туризма*. 2010. № 4. С. 41–48.

13. Зорін І.В, Квартальнов В.А. Енциклопедія туризму Довідник. Москва: Фінанси і статистика, 2003. 368 с.

14. Зорин И., Квартальнов В. Толковый словарь туристских терминов. Туризм. Туристская индустрия. Туристский бизнес. Москва-Афины: INFOGROUP, 1994. 408 с.

15. Кадри забезпечують успіх. URL: <http://www.vz.kiev.ua/?p=3813>

16. Килимистий С.М. Рекреаційні аспекти анімації у туризмі. *Культура і сучасність*. 2016. № 2. С. 110–114.

17. Килимистий С.М. Становлення анімації як напряму туристичного дозвілля. *Мистецтвознавчі записки*. 2018. №33. С. 47-56.

18. Кириллова Е.Б. Формирование общекультурных и профессиональных компетенций будущих специалистов в области адаптивной физической культуры на уроках иностранного языка. Наука и образование в XXI веке: сборник научных трудов по материалам Междунар. науч.-практ. конф. 30 сентября 2013 г.: в 3 ч. Часть 3; М-во обр. и науки РФ. Тамбов: ТРОО «БизнесНаука-Общество». 2013. С. 50-52.

19. Курило Л.В. Теория и практика анимации: Учебное пособие. Росс. межд. акад. туризма. Москва: Советский спорт, 2006. 194 с.

20. Лукашин А.Ф. Оптимизация экономической эффективности работы предприятия на примере имеющихся показателей деятельности. *Молодой ученый*. 2016. №8. С. 578-580.

21. Максютин Н.Ф. Очерки истории досуга. Казань: Медицина, 2003. 127 с.

22. Міхо О.І. Підготовка фахівців сфери туризму до організації анімаційної діяльності. Практика сучасного туризму : соціальна та економічна ефективність : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 14 жовтня 2008 р.) К.: КУТЕП, 2009. С. 472.

23. Національний інститут стратегічних досліджень. Щодо розвитку туризму в Україні в умовах підвищених епідемічних ризиків. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2020-06/turyzm-v-ukraini.pdf>

24. Особенности и нюансы работы аниматоров в Египте. URL: <https://agency-ego.com/animator-otel-egipet-osobennosti-otzyvy>

25. Особенности реализации модульных программ, основанных на компетенциях Эффективное профессиональное обучение. URL: http://epo.ucoz.com/index/osobennosti_realizacii_modulnykh_programm_osnovannykh_na_kompetencijakh/0-20

26. Павлюк Р.О. Креативність як складова частина професійної підготовки майбутніх учителів. URL: http://www.rusnauka.com/16_NPM_2007/Pedagogica/22154.doc.htm

27. Петриченко П.А. Управління емоціями та враженнями клієнтів. Вісник соціально-економічних досліджень. 2014 р. 2 (53). С. 232-238.

28. Петрова І.В. Дозвілля в зарубіжних країнах : підручник. Київ : Кондор, 2005. 408 с.

29. Пономаренко В.А. Категория здоровья как теоретическая проблема в авиационной медицине. *Косм. биол.* 1990. № 3. С. 17–23.
30. Приезжева Е.М. Анимационный менеджмент; Росс. межд. акад. туризма. Москва: Советский спорт, 2007. 358 с.
31. Сліпчишин Л.В. Креативність як ефективний інструмент підвищення якості підготовки фахівців для народних художніх промислів. *Креативная педагогика*. 2015. Вып. 10. С. 122–128.
32. Смагина К.В., Шигаев А.В. Технология и организация событийного туристического мероприятия. *Science time*, 2016. № 10 (34). С. 326–330.
33. Соціальна педагогіка: Підручник. 4-те вид. виправ. та доп. / За ред. проф. А.Й. Капської. Київ: Центр учбової літератури, 2009. 488 с.
34. Трубачова Н.В. Курортна анімація. *Курортні відомості*. 2005. №2. С.41-43.
35. Уокер Д. Введения в гостинність. Москва: Видавниче об'єднання «ЮНІТІ», 1999. – 463 с.
36. Чумаков К. Этно-экологический туризм в сохранении природного и культурного наследия. *Новая жизнь*. 2006. № 5. С. 15–16.
37. Deliverska E. Sports animators' educational prole. *Activities in Physical Education and Sport (Federation of the Sports Pedagogues of the Republic of Macedonia)*. 2013;3(1):13-15.
38. Djordjevic, S. (2017). Benefits of sport-recreational animation programs in tourism [Benefiti sportsko-rekreativnih sadržaja u programima turističke animacije]. Novi Sad: Faculty of Sport and Tourism.
39. Duricek, M., & Cynarski, W. (2017). Motivational incentives of all round entertainers and types of psychical processes of participants during animation programmes. *Journal of Martial Arts Anthropology*, 17, 9-14.
40. Rokicka-Hebel M, Ziyłkowska J, PatynaA. The professional profile of a leisure time animator in tourism and recreation services. *Balt J Health Phys Act*. 2016;8(4):157-168.
41. Tekin A. Sport tourism – an animation perspective. *Journal of Sport Tourism*. 2004;9(4):317-322.
42. Weiermair, K.; Peters, M. (2002). Innovation and Innovation behaviour in hospitality and tourism: Problems and Prospects. “Tourism in Asia: Development, Marketing and Sustainability”, Fifth Biennial Conference, Conference proceedings, Hong Kong, pp. 600-612.